

การบริหารการพัฒนาเกษตรของเกษตรกร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษาตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

พฤษภาคม 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

อาจารย์ที่ปรึกษา และคณบดีวิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง ได้พิจารณาการศึกษา
ต้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “การบริหารการพัฒนาเกษตรของเกษตรกร ตามแนวทางปรัชญา เศรษฐกิจ
พอเพียง กรณีศึกษาตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา” เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

(ดร. พงษ์สนิท คุณนะลา)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ นพรัตน์)

คณบดีวิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง

พฤษภาคม 2555

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร.พงษ์สนิท คุณณะลา อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้งข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง จนงานการค้นคว้าแบบอิสระสำเร็จเรียบร้อย ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้ ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และช่วยตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คุณค่าและประโยชน์จากการค้นคว้าแบบอิสระเล่มนี้ ผู้ศึกษาขอน้อมบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน รวมถึงผู้ที่ให้กำลังใจที่ดีเสมอมา อันได้แก่สมาชิก ครอบครัวเผ่าเต็มและเพื่อนร่วมงานทุกท่าน

ปิยพงศ์ เผ่าเต็ม

ชื่อเรื่อง	การบริหารการพัฒนาเกษตรของเกษตรกร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
ผู้ศึกษาค้นคว้า	ปิยพงศ์ เผ่าเต็ม
ที่ปรึกษา	ดร. พงษ์สนิธ คุณณะลา
ประเภทสารนิพนธ์	การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ร.ป.ม. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยพะเยา, 2555

บทคัดย่อ

การค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต และคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ เกษตรกรตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวข้างต้น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ผลการศึกษารูปได้ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า ปัจจัยด้านการดำเนินชีวิตตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง โดยได้รับทราบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากโทรทัศน์ และมีความเต็มใจในการเลือกการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเลือกตัดสินใจดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงด้วยตัวเอง มีความตระหนัก ในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากทำให้เกิดการปลูกฝัง ในการการอยู่ร่วมกันมีการเอื้ออาทรต่อกันของคนในชุมชน มีเวลาให้กับครอบครัวมากขึ้น และการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้เข้าร่วมประเพณีของท้องถิ่นได้อย่างสม่ำเสมอ สำหรับปัญหาพบว่า เกษตรกรตำบลคือเวียงบางรายที่ยังไม่ปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาที่สูง และมีรายได้ครัวเรือนทั้งหมดต่อปีที่สูง จึงไม่เห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทุกรายตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และควรเข้ามาสนับสนุนเกษตรกรในการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Title AGRICULTURAL DEVELOPMENT OF MANAGEMENT GUIDELINES FOR FARMERS SUFFICIENT ECONOMY PHILOSOPHY, CAUSE STUDY IN KREUAWIANG SUP-DISTRICT, DOKKAMTAI DISTRICT, PHAYAO PROVINCE. SUFFICIENT ECONOMY

Author Mr.Piyaphong Phaotem

Advisor Dr. Pongsanit Koonnala

Academic Paper Independent Study, M.P.A in Public Policy, University of Phayao, 2012

ABSTRACT

This freeform research intended to study factors that affect the quality of life according to the guidelines sufficient economy, including the study of problems and barriers. In the philosophy of life along the localism of farmers is the Krueawiang Sub-district, Dokkhamtai District, Phayao province.

The Sample used were that farmer of Krueawiang Sub-district, Dokkhamtai District, Phayao Province, in amount of 400 people tools to queries about the above. Apply data analysis using frequency value percent average, standard deviation and regression analysis of multiple descriptors.

Study conclusion as follow, most respondents believe that the factor of life followed a localism of farmer for example, get ideas, philosophy, localism, and TV and are willing to choose life by philosophy localism by deciding a localism with life itself. With awareness the living is a localism due cause culture to share with the generosity of people in the community. More time with his family and lives a localism cause local traditions participate regularly, and lives a sufficient economy, local traditions to participate regularly. For the problem found that some farmers of Krueawiang District that has not operating sufficient economy, guidelines in this section localism which is the most high education levels and income of all household per year high. See to the importance of its operating philosophy, guidelines for localism. Suggestion is that farmers should be public relation, all aware of the importance about localism and should support farmers in their sufficient economy.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
สมมติฐานของการวิจัย.....	3
ขอบเขตการวิจัย	3
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตร	6
ความหมายและความสำคัญของการเกษตร	9
เกษตรทฤษฎีใหม่.....	15
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	23
ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต.....	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
กรอบแนวคิด.....	29
3 วิธีดำเนินการวิจัย	30
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	30
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	31
การสร้างเครื่องมือ.....	31
การแปรผลข้อมูล.....	32
การเก็บรวบรวมข้อมูล	32
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	33
การวิเคราะห์ข้อมูล	33
การสรุปผล.....	34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	35
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	36
ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านการดำเนินชีวิตตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง	44
ตอนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง.....	50
ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะของการเกษตรในการดำเนินชีวิต ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	52
5 บทสรุป	53
สรุปผลการศึกษา.....	53
อภิปรายผล	56
ข้อเสนอแนะ	57
บรรณานุกรม	59
ภาคผนวก	62
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	63
ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า	69

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ.....	36
2 แสดงผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	36
3 แสดงผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพสมรส.....	37
4 แสดงผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	37
5 แสดงผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความสามารถในการอ่านและเขียน	38
6 แสดงผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว	38
7 แสดงผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ	39
8 แสดงผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้จากการประกอบอาชีพหลักต่อปี	40
9 แสดงผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งเงินทุน.....	40
10 แสดงผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามลักษณะการใช้พื้นที่ถือครองทำการเกษตร ที่อยู่อาศัย (ตอบมากกว่า 1 ข้อ)...	41
11 แสดงผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามลักษณะการใช้พื้นที่ถือครองทำการเกษตร (พื้นที่แบ่งให้เช่า) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	41
12 แสดงผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามลักษณะการใช้พื้นที่ถือครองทำการเกษตร (พื้นที่ทำการเกษตร)(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	42

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
13 แสดงผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามลักษณะการใช้พื้นที่ถือครองทำการเกษตร (พื้นที่ที่กว้าง) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	42
14 แสดงผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งข่าวสาร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ).....	43
15 แสดงผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง	44
16 แสดงผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการตัดสินใจในการเลือกใช้การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง	46
17 แสดงผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการออม.	47
18 แสดงผลการวิเคราะห์ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง.	48
19 แสดงผลการวิเคราะห์ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความพอใจในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง.	49
20 แสดงผลการวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณ	50

สารบัญภาพ

ภาพ

หน้า

- 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา 29

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ ส่งผลกระทบต่อรายได้ประชาชนเกือบทุกระดับชนชั้นของสังคมไทย โดยเฉพาะผู้ที่ยากจนหาเช้ากินค่ำจะได้รับผลกระทบมากที่สุด ก่อให้เกิดความลำบากในการดำเนินชีวิตและเลี้ยงชีพตนเอง และก่อให้เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ คือการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ลำบากยากแค้นมากขึ้นขาดความมั่นคงในอาชีพ รายได้ สุขภาพจิต ตกต่ำ ผู้คนในประเทศจำต้องอดออม อดทนต่อภาวะ เศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนี้ด้วยกันทั้งสิ้น (กองพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม, 2543, หน้า 19)

ผลกระทบในส่วนของคุณภาพชีวิตที่เกิดขึ้นนี้ นับเป็นประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นผลกระทบที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนส่วนใหญ่ ของประเทศ ประเทศใดที่ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี หมายถึงการมีศักยภาพในการครองตน ครองชีพที่ดี สามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ทัดเทียมกับอารยประเทศได้ ซึ่งคณะกรรมการนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น ได้เล็งเห็นความสำคัญของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน จึงได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมชนบทขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ระหว่างภาครัฐภาคเอกชน และประชาชน โดยยึดแนวทางพระราชดำรัสขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการนำนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานต่าง ๆ ในชนบท (กรมการปกครอง, 2541, หน้า 3-8)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระมหากรุณาธิคุณ ทรงพระราชทานพระราชดำริในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง (Sufficiency Economy) ซึ่งหมายถึงการพัฒนาเศรษฐกิจที่พอเพียงต่อการดำเนินชีวิต เป็นการดำเนินชีวิตแบบทางสายกลางที่เน้นการพึ่งพาตนเองและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อนมีคุณภาพอยู่อย่างพอเพียงประมาณตน ตามฐานะ ตามอัตภาพ ทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับตนเอง เป็นการเกษตรแบบพึ่งตนเอง เกษตรกรต้องมีเพียงพอต่อการบริโภคภายในครัวเรือน โดยการนำแนวความคิดทฤษฎีใหม่ทางการเกษตรไปใช้ตามลักษณะที่สามารถจะช่วยให้เกิดการทำการเกษตร ในสภาพที่มีผลผลิตจากที่ดิน การใช้น้ำ และมีรายได้อย่างพอเพียง ไม่มีอัตราการความเสี่ยงสูง ในการลงทุนและ

สามารถดำรงชีวิตได้อย่างดี (พงษ์ศักดิ์, 2543) และการผลิตในลักษณะพึ่งพาและความหลากหลายของกิจกรรมในไร่นา กิจกรรมเกื้อกูลซึ่งกันและกัน การใช้แรงงานในครอบครัว และการลดต้นทุนในการผลิต การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร การเสริมรายได้ตลอดจนการผสมผสานกิจกรรมในไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริในการจัดการทรัพยากรระดับไร่นาเพื่อการพัฒนาการเกษตรแบบพึ่งตนเอง (Self Reliance) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 โดยทรงเน้นให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองและช่วยเหลือตนเองเป็นหลักสำคัญและมีพระราชประสงค์เป็นประการแรก คือการทำให้เกษตรกร สามารถพึ่งตนเองได้ในด้านอาหารก่อนให้เกษตรกรมีอาหารเพียงพอต่อความต้องการในครอบครัวก่อนเป็นอันดับแรก โดยเน้นแนวพระราชดำริที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การที่ทรงพยายามเน้นมิให้เกษตรกรพึ่งพาอยู่กับพืชเกษตรแต่เพียงชนิดเดียว เพราะมีความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายสูง เนื่องจากความแปรปรวนของราคา และความไม่แน่นอน ของธรรมชาติทางออกก็คือ นอกจากจะปลูกพืชหลายชนิดผสมผสานกันตามที่ต้องการกินต้องใช้ นอกจากนี้ เกษตรกรควรจะต้องมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายผลิตผลทางการเกษตรที่เหลือจากการบริโภค ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าหากศึกษาปัญหาด้านการเกษตรของเกษตรกร ความต้องการด้านการเกษตร และแนวทางพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อจะทำให้เกษตรกรมีผลผลิตทางการเกษตรเพียงพอกับการบริโภคภายในครัวเรือน โดยไม่ต้องซื้อหาในราคาที่สูงกว่าท้องตลาดทั่วไปให้กลับมามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพ ทั้งส่วนตนและส่วนรวม เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะการบริหารการพัฒนาการเกษตรของตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยด้านความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตนตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลต่อความสำเร็จของการการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
2. ปัจจัยด้านการตัดสินใจในการเลือกใช้การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลต่อความสำเร็จของการการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
3. ปัจจัยด้านการยอมรับ ส่งผลต่อความสำเร็จของการการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
4. ปัจจัยด้านความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงส่งผลต่อความสำเร็จของการการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
5. ปัจจัยด้านความพอใจในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงส่งผลต่อความสำเร็จของการการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารการพัฒนาเกษตรของเกษตรกร ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร (Population) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เกษตรกรตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

เกษตรกรตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ในการเลือกขนาดกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นตัวแทนของประชากร ได้ใช้ตารางของ Tara Yamane (อ้างในตำรา วัฒนา, 2548, หน้า 114) โดยมีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95.5 และระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ที่มีสูตรการคำนวณดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนจากการประมาณค่า 5%

จากสูตรข้างต้นทำให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

ตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

ประโยชน์ที่จะได้รับการศึกษา

1. ทราบข้อมูลความต้องการในการทำการเกษตรของตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
2. ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
3. ได้ทราบถึงปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการทำการเกษตร
4. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการทำงานในด้านการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาการเกษตร หมายถึง การที่เกษตรกรของตำบลคือเวียง สามารถดำเนินงานการเพาะปลูกหรือเลี้ยงสัตว์เองได้เพื่อมีอาหารเกษตรในการบริโภคเพียงพอสำหรับครัวเรือนโดยการแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน จาก อบต.คือเวียงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แนวทาง หมายถึง วิธีการเพื่อให้เกิดการพัฒนาการเกษตรในระดับครัวเรือน

การเกษตรเพื่อการบริโภคในครัวเรือน หมายถึง การปลูกพืชเลี้ยงสัตว์อย่างง่ายเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน เช่น พืชสวนครัว เลี้ยงไก่เพื่อกินไข่ไก่ เป็นต้น

เกษตรกร หมายถึง ตัวแทนครัวเรือนเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

ปรัชญา หมายถึง แนวทาง ความคิดหรือความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ หรือเป็นระบบของหลักในการดำเนินชีวิตปรัชญาเป็นกรอบกว้าง ๆ ที่รวมหลักการ วิธีการ และการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอันหลากหลายภายใต้ความเชื่อ ความคิด และหลักเกณฑ์เดียวกัน

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง รูปแบบปฏิบัติพื้นฐานของการได้รับปัจจัยสี่พอเพียง และมีรายได้พอเพียงสำหรับสมาชิกในครอบครัว ตามความต้องการจำเป็นพื้นฐานของบุคคล

รายได้พอเพียง หมายถึง การมีรายรับที่พอเพียงภายในครอบครัว ทำให้มีเงินทอง ออมเหลือเก็บไว้ รวมถึงการไม่เป็นหนี้สินใด ๆ ทั้งสิ้น

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่ จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายนอกและภายใน

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง เพศ, อายุ, ระดับการศึกษาสูงสุด, จำนวนสมาชิก ในครัวเรือน, รายได้ครัวเรือนรวมทั้งหมดต่อปี, แหล่งเงินทุนในการสนับสนุนกิจกรรมการเกษตร, แหล่งความรู้เรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, ความรู้เรื่องการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจัยการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การจัดการ แปลงในการใช้พื้นที่ในการทำการเกษตร, วัตถุประสงค์ของการใช้ที่ดินเพื่อการผลิตและประกอบ อาชีพ, ความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง, การจับจ่ายใช้สอย (ด้านการใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง), การออม

คุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง สุขภาพกาย, สุขภาพจิต ซึ่งสามารถแบ่งย่อยได้อีก คือ ความพอใจในการใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง และความ ภาคภูมิใจหลังจากใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง การบริหารการพัฒนาเกษตรของเกษตรกร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ซึ่งผู้ศึกษาได้ค้นคว้าจากเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตร
2. ความหมายและความสำคัญของการเกษตร
3. เกษตรทฤษฎีใหม่
4. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
5. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต
6. การศึกษาที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตร

ปัจจุบันโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในยุคโลกาภิวัตน์ประเทศต่างๆทั่วโลกกำลังพยายามเปลี่ยนแปลงนโยบาย ปฏิรูปหรือปรับเปลี่ยนนโยบายการเกษตร เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการเกษตร เนื่องจากการเกษตรมีบทบาทสำคัญมากในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะเป็นแหล่งผลิตอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ทั้งนี้การเกษตรยังเป็นส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาชนบทและช่วยสร้างสมดุลของสิ่งแวดล้อมอีกด้วย และประเทศไทยมีพื้นฐานเศรษฐกิจที่เติบโตมาจากภาคเกษตรกรรม

คิลปชัย (2540) การพัฒนาเกษตร หมายถึง การทำให้ผลิตรวมที่ก่อให้เกิดผลิตผลสำหรับมนุษย์นั้นเจริญเติบโต เปลี่ยนแปลงและก้าวหน้า เพื่อให้มนุษย์และสัตว์ดำรงชีวิตอยู่ได้ดียิ่งขึ้นการพัฒนาการเกษตรไม่สามารถจะเกิดขึ้นได้จากบทบาทของเกษตรกรเพียงลำพัง ถึงแม้ว่าเกษตรกรจะเป็นผู้ทำการเกษตรก็ตาม การเกษตรจะไม่พัฒนาเกินขอบเขตที่ยังชีพได้ ถ้าไม่มีการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ที่เหมาะสมประกอบด้วย เพื่อจะให้ผลผลิตทางการเกษตรดีขึ้นเกษตรกรแต่ละคนจะต้องอาศัยทรัพยากรจากสาขาอื่น ๆ มากขึ้น เพื่อจะสามารถปลูกพืชผลได้ดีขึ้น เกษตรกรจะต้องอาศัยปุ๋ยซึ่งต้องซื้อจากสาขาอื่น ๆ และเพื่อให้พื้นดินมีความชุ่มชื้นเกษตรกรจำเป็นต้องอาศัยระบบชลประทาน และจำเป็นต้องอาศัยเมล็ดพันธุ์พืชที่มีคุณภาพดี

ซึ่งได้จากหน่วยงานวิจัยในด้านนี้ ต้องควบคุมป้องกันโรคพืชและโรคสัตว์ โดยอาศัยสารเคมี และยา เมื่อเกษตรกรจะต้องขายผลผลิตออกสู่ตลาด ก็ต้องอาศัยบริการด้านอื่น ๆ ในสังคม ปัจจุบันล้วนแต่จำเป็นต่อการพัฒนาการเกษตรทั้งสิ้น ถ้าขาดปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง การพัฒนาการเกษตรจะเกิดขึ้นไม่ได้ ปัจจัยที่จำเป็นเหล่านี้ได้แก่

1. ตลาดสำหรับผลผลิตทางการเกษตร
2. การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี
3. อุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้ในการเกษตร
4. สิ่งจูงใจในการผลิตของเกษตรกร
5. การคมนาคมขนส่ง

ชัยวุฒิ (2542) การพัฒนาการเกษตรนั้น หมายถึง การเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพการผลิตได้ส่งผลให้รายได้ที่แท้จริงสูงขึ้น และนำไปสู่มาตรฐานการครองชีพที่ดีขึ้นของภาคชนบท มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ เพิ่มขึ้น ขยายโอกาสการจ้างแรงงานนอกการเกษตร (Off-farm Employment) เช่น การผลิตวัสดุการก่อสร้างเฟอร์นิเจอร์ หรือหัตถกรรมขึ้นในระดับหมู่บ้าน มีการแปรรูปอาหารและเพิ่มมูลค่า (Value Added) แก่ผลผลิตการเกษตร ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการในชนบท ตลอดจนระบบตลาด การเงิน การขนส่ง โรงเรียน และสถานอนามัยตามมาซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต้องมีข้อมูลข่าวสารที่ดี มีการวิเคราะห์ที่ลึกซึ้งเพื่อการกำหนดนโยบายที่ถูกต้อง

บุญธรรม (2540) อ่างใน ชัชวรี (2551) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้ว่า การพัฒนาคือการเปลี่ยนแปลงในแนวทางที่ก้าวหน้าไปเรื่อยๆ ดังนั้นการพัฒนาจึงหมายถึง การทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าโดยทั่ว ๆ ไป เช่น การพัฒนาประเทศ หมายถึง การทำให้ประเทศชาติดีขึ้น เจริญขึ้นหรือ เปลี่ยนแปลงจากสภาพที่ไม่น่าพึงพอใจไปสู่สภาพที่พึงพอใจ ดังนั้นการพัฒนาการเกษตรจึงหมายถึง การทำให้ชีวิต จิตใจ องค์กรความรู้และสติปัญญาของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี และนำชีวิต จิตใจ องค์กรความรู้ที่ดั้นไปใช้อย่างเป็นกระบวนการเพื่อพัฒนาสิ่งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ (ดิน น้ำ อากาศ) วัตถุ พืช หรือสัตว์ ให้สิ่งนั้นเกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของผู้ผลิตและผู้บริโภคอย่างกลมกลืน พอเหมาะพอดี และเกื้อกูลกันระหว่างคนด้วยกัน และระหว่างคนกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากแผนพัฒนาแห่งชาติฉบับที่ 10 กล่าวไว้ว่าให้มีการปรับโครงสร้างภาคเกษตรให้ประเทศไทยมีความมั่นคงและความปลอดภัยด้านอาหาร เป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของโลกพัฒนาสถาบันเกษตรกร กระบวนการจัดทำแผนชุมชน และวิสาหกิจชุมชนในการสร้างเครือข่ายและเป็นกลไกในการเชื่อมโยงการสร้างมูลค่าตลอดห่วงโซ่การผลิต (Value Chain)

ระดับชุมชนกับประเทศ ทั้งยังส่งเสริมการทำเกษตรที่ยั่งยืน อาทิ เกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรอินทรีย์ บนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือน มีผลผลิตที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงด้านราคาและมีมูลค่าผลผลิตสูง โดยเชื่อมโยงกับแหล่งความรู้ที่มีอยู่ในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกร ในการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตและมีการขยายพื้นที่การทำเกษตรแบบยั่งยืนให้มากขึ้น และจัดระบบการใช้ที่ดินการเกษตร และแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ เพื่อเพิ่มผลผลิตภาพการผลิต และควบคุมพื้นที่ชลประทานให้ใช้เป็นพื้นที่สำหรับการผลิตในภาคเกษตรตลอดไป ประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มของประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งหมายถึงประเทศที่มีระดับรายได้ที่แท้จริงเฉลี่ยต่อบุคคลต่ำ ประชากรส่วนใหญ่ยากจนทรัพยากรธรรมชาติยังไม่ถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเต็มที่ การกระจายรายได้ไม่เสมอภาคและไม่เป็นธรรม โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังพัฒนาส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรม ลักษณะเด่นของประเทศกำลังพัฒนา คือ ประชากรมากกว่าร้อยละ 80 จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นรัฐบาลของประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการเกษตรและได้การจัดตั้งแผนพัฒนาแห่งชาติ และได้มีการบรรจุการพัฒนาการเกษตรและส่วนที่เกี่ยวข้องไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2552)

แผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 8 (ปี 2540-2544) ระบุเกี่ยวกับภาคเกษตรว่าสร้างโอกาสและเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพเกษตร โดยมุ่งปรับโครงสร้างการเกษตรตามแนวทางเกษตรยั่งยืนได้แก่ เกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน และวนเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงทางด้านรายได้ ลดค่าใช้จ่ายของเกษตรกร ตลอดจนการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสีเขียวแวดล้อม สนับสนุนให้มีการนำผลผลิตผลทางการเกษตรมาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่มโดยระบบอุตสาหกรรมการเกษตร การสร้างเครือข่ายอุตสาหกรรมชนบท และอุตสาหกรรมชุมชนให้เชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรมภายในประเทศการกระจายฐานอุตสาหกรรมและบริการทางการเงิน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2552)

แผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 9 (2545-2549) เป็นแผนที่ได้รับอันเชิญแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลาง เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤติสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล เสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งช่วยเหลือและพัฒนานคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสให้สามารถพึ่งตัวเองได้มากขึ้น ขยายการจ้างงานนอกภาคเกษตรโดยส่งเสริมการฝึกอาชีพที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่และตามศักยภาพให้แก่เกษตรกร และ

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยเฉพาะพื้นที่นอกเขตชลประทาน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2552)

แผนพัฒนาฯฉบับที่ 10 (ปี 2550-2554) มุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ภายใต้แนวปฏิบัติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาค้นให้มีคุณภาพ คุณธรรมนำความรอบรู้ อย่างเท่าทันเสริมสร้างเศรษฐกิจให้มีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรมดำรงความหลากหลายทางชีวภาพและสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม พัฒนาระบบบริหารจัดการประเทศให้เกิดธรรมาภิบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มรูปแบบต่าง ๆ เช่น สหกรณ์กลุ่มย่อย สหกรณ์ชุมชน กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ ฯลฯ พัฒนาระบบเครือข่ายเพื่อดำเนินกิจกรรมการเกษตรหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่หลากหลายมีการแปรรูปและการผลิตบนฐานทรัพยากรในชุมชนให้เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคภายในชุมชน และนำส่วนเกินไปแลกเปลี่ยนระหว่างชุมชน พัฒนาสถาบันเกษตรกร กระบวนการจัดทำแผนชุมชน และวิสาหกิจชุมชนในการสร้างเครือข่าย และเป็นกลไกในการเชื่อมโยงการสร้างมูลค่าตลอดห่วงโซ่การผลิต (Value Chain) ระดับชุมชนกับประเทศ ส่งเสริมการทำเกษตรที่ยั่งยืน อาทิ เกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรอินทรีย์ บนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือน มีผลผลิตที่หลากหลาย จัดระบบการใช้ที่ดินการเกษตร และแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการผลิต และควบคุมพื้นที่ชลประทานให้ใช้เป็นพื้นที่สำหรับการผลิตในภาคเกษตรตลอดไป (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2552)

ความหมายและความสำคัญของการเกษตร

ความหมายของการเกษตรได้มีผู้ให้ความหมายของการเกษตรในหลาย ๆ ทศวรรษดังนี้
 วิทยา ไม่ชาผล (2531, หน้า 1) เกษตรกรรม หมายถึง การเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ จากการสังเกตและการปฏิบัติ อาศัยทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ทั้งที่ดิน แหล่งน้ำและอากาศ เพื่อให้ได้ผลผลิตทางการเกษตรทั้งพืชและสัตว์ ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเรียกว่าเกษตรกร

สำหรับ ปัญญาฉัตร กล่อมชุ่ม (2534, หน้า 1) การเกษตร เป็นการทำงานเพื่อควบคุมธรรมชาติ ในอันที่จะผลิตพืชและสัตว์ ให้ได้ตามความต้องการของมนุษย์โดยอาศัยการเจริญเติบโตของพืชและสัตว์เป็นพื้นฐาน มีมนุษย์เป็นผู้ควบคุมดำเนินการอย่างมีระบบแบบแผน มีการเตรียมการล่วงหน้า ตลอดจนคำนึงถึงรายได้รายจ่ายในการดำเนินการทั้งหมด พืชและสัตว์ ในการเกษตรนี้จะหมายถึง พืช สัตว์ ป่าไม้ และประมง

ส่วน ดิสกรณม์ เวียงวี และดวงพร จงสุขกิจพานิช (2538, หน้า 1) การเกษตร หมายถึง การดำเนินกิจกรรม ในการเพาะปลูกพืช หรือการเลี้ยงสัตว์ โดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์ ทรัพยากรธรรมชาติ เงินทุนและแรงงาน ในการดำเนินการเพื่อให้ได้ผลผลิตทางการเกษตรใน ทำนองเดียวกัน ประเวศ ไชยวงศ์ (2541, หน้า 1) การเกษตร หมายถึง การปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ และการทำประมง โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการใช้ทุน และแรงงานในการดำเนินการ เพื่อให้พืชและสัตว์ต่าง ๆ เหล่านี้ เจริญเติบโตและให้ผลผลิตที่ คนเราจะนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้

ขณะเดียวกัน อรุณี ลิ้มศิริ และปัญญาฉัตร กล่อมชุ่ม (2542, หน้า 1) การเกษตร หมายถึง วิธีการยังชีพอย่างหนึ่งของมนุษย์ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ การปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ น้อย สุวรรณมณี (2546, หน้า 12) งานเกษตร หมายถึง งานปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ เพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของครัวเรือน

น้อย สุวรรณมณี (2546, หน้า 12) อาชีพเกษตรกรรมหรืออาชีพเกษตร หมายถึง การผลิตพืช การผลิตสัตว์เป็นอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวผู้ประกอบอาชีพ นี้เรียกว่าเกษตรกร

นอกจากนั้น พัฒนา ประเสริฐสุข และศศิภาญจน์ ธิบริวมทรัพย์ (2546, หน้า 2) การเกษตรหมายถึง การปฏิบัติกับที่ดินเพื่อให้เกิดผลผลิต ทั้งการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การทำ ประมงและการเกษตรผสมผสาน โดยอาศัยความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเงินทุน เพื่อให้พืช และสัตว์เจริญเติบโตให้ผลผลิตต่างๆสรูปได้ว่า การเกษตร หมายถึง การ ดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมการปลูกพืช และการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งอาศัย ที่ดิน ทุน แรงงาน การจัดการ เพื่อให้ได้ผลผลิตสามารถนำไปใช้บริโภคและประโยชน์อื่น ๆ ได้ความสำคัญของการเกษตรได้มีผู้ให้ความสำคัญของการเกษตรดังนี้

ประเวศ ไชยวงศ์ (2541, หน้า 3) ได้ให้ความสำคัญของการเกษตรดังนี้

1. เป็นแหล่งให้ปัจจัย 4 ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ คือ (1) อาหาร เช่น น้ำ พืชและสัตว์ใช้เป็นอาหาร (2) เครื่องนุ่งห่ม เช่น ผ้า ห้างสัตว์ ขนสัตว์ (3) ที่อยู่อาศัย ไม้ที่ปลูก นำมาสร้างบ้านที่อยู่อาศัย (4) ยารักษาโรค เช่นได้พืชสมุนไพรนำไปรักษาโรค

2. เป็นอาชีพหลักของคนไทย คนไทยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และยังมี อาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรอีกมากเช่น การจำหน่ายสินค้าเกี่ยวกับการเกษตร ได้แก่ ปุ๋ยเคมีภัณฑ์เกี่ยวกับการเกษตร อุปกรณ์การเกษตร การขนส่งผลผลิตทางการเกษตร การแปรรูปผลิตผลเกษตร

3. เป็นสินค้าที่ทำรายได้หลักให้กับประเทศ ประเทศไทยส่งสินค้าเกษตรไปขายต่างประเทศแต่ละปีมีมูลค่าสูงมาก เช่น ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง ยางพารา กัญชง ไม้เนื้อไก่ เนื้อสุกร กุ้ง ปลา ต่าง ๆ ซึ่งส่งไปในรูปแบบของอาหารสด อาหารแห้ง อาหารกระป๋อง บางส่วนก็ส่งออกในรูปแบบของสินค้าสำเร็จรูป เช่น เครื่องหนัง เครื่องนุ่งห่ม เครื่องเรือน หรือเครื่องประดับ เป็นต้น

4. เป็นสินค้าที่สร้างความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ และการเมืองให้กับประเทศปัจจัย 4 นับว่าเป็นเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการดำรงชีพ ประเทศไทยจึงมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเมือง ถ้าเกิดสภาวะเหตุการณ์ร้ายแรงต่าง ๆ กับประเทศ คนไทยก็ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับเครื่องอุปโภคและบริโภค เพราะเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของโลกก็ว่าได้

5. เป็นสินค้าที่สร้างชื่อเสียงให้กับประเทศ สินค้าเกษตรของประเทศไทยที่ส่งไปขายต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะมีคุณภาพดีกว่าที่ผลิตจากประเทศอื่น ๆ เช่นข้าวไทย เป็นข้าวที่คนทั่วโลกยอมรับว่ามีคุณภาพดีที่สุดในได้แก่ข้าวหอมมะลิ ผลไม้ไทย เป็นที่ยอมรับของคนต่างประเทศว่ามีมากชนิดและมีรสชาติอร่อยที่สุด เช่นทุเรียน มังคุด นอกจากนี้ยังมีสินค้าเกี่ยวกับด้านประมงได้แก่ กุ้งกุลาดำ ปลาทะเล โดยประเทศไทยสามารถจับปลาได้มากเป็นอันดับ 6 ของโลก เป็นอันดับ 2 ของเอเชีย รองจากญี่ปุ่น

6. เป็นแหล่งที่ให้ความร่มรื่นสวยงาม เพลิดเพลิน การเกษตรยังช่วยให้ความร่มรื่น เพลิดเพลิน สวยงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย แก่สถานที่บริเวณต่าง ๆ เช่น สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ การเลี้ยงปลาสวยงาม การเลี้ยงสุนัข การเลี้ยงแมว และยังเป็นสถานที่ช่วยผ่อนคลายอารมณ์

7. ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ สำหรับผู้ที่มีเวลาว่างจากการประกอบอาชีพหลักที่ไม่ใช่อาชีพเกษตรสามารถที่จะทำการเกษตรได้ เช่น การปลูกไม้ประดับ พืชผักสวนครัวเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เป็นงานอดิเรกได้เพื่อไม่ให้เวลาว่างนั้นเปล่าประโยชน์ได้ และยังช่วยให้เกิดความสามัคคีในหมู่สมาชิกครอบครัวได้เป็นอย่างดี

8. เป็นปัจจัยส่งเสริมธุรกิจและบริการ ผลผลิตทางการเกษตรของประเทศไทยหลายประเภทเป็นที่ยอมรับของชาวต่างชาติ เช่นไม้ดอกไม้ประดับ ผลไม้ เช่นมะม่วง ทุเรียน ลิ้นจี่ มังคุด สิ่งเหล่านี้ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวเมืองไทยทำให้เกิดอาชีพธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการเพิ่มขึ้น เช่น มะม่วง จังหวัดฉะเชิงเทรา ทุเรียน จังหวัดนนทบุรี ระยอง น้อยหน้า จังหวัดนครราชสีมา ลำไย จังหวัดลำพูน เชียงใหม่ ลิ้นจี่ จังหวัดเชียงราย สับปะรด จังหวัดระยอง ทุเรียนลำปาง มะขามหวานจังหวัดเพชรบูรณ์ กัญชงใช้ จังหวัดกำแพงเพชร ส้มสีทอง จังหวัดน่าน ลำปาง จังหวัดอุตรดิตถ์ เงาะ ลองกอง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ฝ้าย จังหวัดเลย

ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวจังหวัดต่าง ๆ เหล่า นี้เป็นจำนวนมากการจำแนกประเภทของการเกษตรได้มีผู้จำแนกประเภทของการเกษตรไว้ดังนี้

ประเวศ ไชยวงศ์ (2541, หน้า 1) ได้จำแนกประเภทของการเกษตรเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. การเกษตรประเภทปลูกพืช เนื่องจากพืชมีชนิดต่างๆมากมาย ทั้งมีวิธีปลูก หรือนำไปใช้ประโยชน์ หรือมีลักษณะธรรมชาติของพืชแต่ละชนิด แตกต่างกันไป นักวิชาการเกษตร จึงมีการจำแนกพืชออกเป็นประเภท ๆ โดยมีหลักในการแบ่งแตกต่างกันไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1 แบ่งตามลักษณะของการนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งจะแบ่งพืชที่ปลูกออกเป็นจำพวกต่าง ๆ ได้ดังนี้

1.1.1 ธัญพืช หมายถึง พืชล้มลุกชนิดต่าง ๆ ที่ให้เมล็ด เป็นอาหารของมนุษย์ และสัตว์ได้โดยไม่เป็นพิษ เช่น ข้าว ข้าวโพด ข้าวสาลี ข้าวไร ข้าวบาเลย์ ข้าวโอ๊ต เป็นต้น

1.1.2 ถั่ว หมายถึง พืชที่อยู่ในตระกูลถั่วที่ให้เมล็ดเป็นอาหาร อาจเป็นพืชล้มลุกหรือยืนต้นก็ได้ พืชประเภทถั่วมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เช่น ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง เป็นต้น

1.1.3 พืชอาหารสัตว์ หมายถึง พืชที่นำมาใช้เป็นอาหารสัตว์ เช่น หญ้า ผักหรือถั่ว ไม่ว่าจะอยู่ในรูปที่ให้อาหารสัตว์กินสด หรือแห้ง หรือหมักอยู่ก็ตาม เช่น พวงถั่ว ข้าวโพด หญ้า ข้าวฟ่าง เป็นต้น

1.1.4 พืชที่ใช้รากเป็นประโยชน์ หมายถึง พืชที่สามารถนำรากซึ่งเป็นส่วนที่เก็บอาหารของพืชมาใช้ประโยชน์เป็นอาหารของมนุษย์และสัตว์ เช่น หัวบีท มันเทศ มันสำปะหลัง เป็นต้น

1.1.5 พืชเส้นใย หมายถึง พืชที่ปลูกขึ้นเพื่อประโยชน์จากเส้นใย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางอุตสาหกรรม เช่น ทำเชือก กระสอบ เสื้อผ้า วัสดุเย็บปักถักร้อยต่าง ๆ เช่น ฝ้าย ป่าน ปอ ป่านครนารายณ์ เป็นต้น

1.1.6 พืชใช้หัว หมายถึง พืชที่มีลำต้นขนาดใหญ่อยู่ในดินสำหรับเก็บสะสมอาหาร และสามารถนำมาใช้ประโยชน์แก่มนุษย์ได้ เช่น มันฝรั่ง เผือก เป็นต้น

1.1.7 พืชให้น้ำตาล หมายถึง พืชที่สามารถนำเอาส่วนใดส่วนหนึ่งมาผลิตน้ำตาลได้ เช่น อ้อย หัวบีท ตาล เป็นต้น

1.1.8 พืชประเภทกระตุ้นประสาท หมายถึง พืชที่ช่วยกระตุ้นระบบประสาทถ้าใช้มาก ๆ หรือใช้นาน ๆ ก็จะทำให้ติดได้ เช่น ยาสูบ ชา กาแฟ กระเทียม กัญชา เป็นต้น

1.1.9 พืชให้น้ำมัน หมายถึง พืชที่ให้ผลผลิตซึ่งสามารถนำมาแปรรูปเป็นน้ำมันใช้เป็นประโยชน์ได้ เช่น ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว ถั่วเหลือง งา ละหุ่ง ฝ้าย เป็นต้น

1.1.10 พืชให้น้ำยาง หมายถึงพืชพวกที่ให้น้ำยาง เพื่อประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น ยางพารา ยางสน เป็นต้น

1.2 แบ่งตามลักษณะการปลูก เราสามารถแบ่งพืชออกตามลักษณะการปลูก ออกเป็นจำพวกๆได้ดังนี้

1.2.1 ป่าไม้ หมายถึง สวนป่าที่คนเราปลูกขึ้นทดแทนป่าที่ถูกทำลายไปโดย พืชที่ปลูกนั้นก็ชนิดต่าง ๆ กัน ตามแต่ความเหมาะสมของภูมิประเทศที่จะปลูกและความต้องการ เช่น สัก เต็ง รัง เหียง พลวง ยูคาลิปตัส ไม้ สะเดา เป็นต้น

1.2.2 พืชไร่ หมายถึง พืชที่ปลูกในพื้นที่มาก ๆ มีการปฏิบัติดูแลรักษาอย่างไม่ต้องพิถีพิถัน อายุการเก็บเกี่ยวไม่ยาวนาน ส่วนใหญ่เมื่อให้ผลผลิตแล้วก็ตายไป เป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ และชีวิตประจำวันของมนุษย์มาก เช่น ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง ข้าวฟ่าง ยาสูบ ฝ้าย อ้อย ถั่วต่าง ๆ เป็นต้น

1.2.3 พืชสวน คือ พืชที่ต้องการความพิถีพิถันในการปลูก และต้องมีการปฏิบัติดูแลรักษาอย่างประณีต แบ่งออกได้เป็นกลุ่มพืชต่าง ๆ ดังนี้

1) ไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ดอกไม้ประดับเป็นพันธุ์ไม้ที่มีดอกหรือใบหรือรูปทรง ลำต้น สีล้น สวยงาม นิยมปลูกเพื่อใช้ประดับบริเวณอาคารสถานที่ให้ดูร่มรื่นและสวยงาม เช่น กุหลาบ มะลิ โกสน เฟื่องฟ้า ชบา สนมังกร เล็บครุฑ สร้อยไก่ กัลวี่ไม้ ถ้าปลูกเพื่อใช้ตัดดอกหรือ ตัดดอกเรียกว่าไม้ดอก เช่น กุหลาบ เยอบีร่า หน้าวัว เบญจมาศ ลิลลี่ กัลวี่ไม้ เป็นต้น

2) พืชผัก เป็นพืชที่ปลูกเพื่อใช้ ราก ลำต้น ใบ ดอก หรือผลเป็นอาหาร ส่วนมากเป็นพืชที่มีอายุสั้น เช่น

- (1) ใช้ราก เช่น ผักกาดหัว แครอท บีท
- (2) ใช้ใบ เช่น ผักกาดกวางตุ้ง กระหล่ำปลี ผักกาดขาวปลี
- (3) ใช้ลำต้น เช่น มันฝรั่ง หอมหัวใหญ่ ชিং ข่า ตะไคร้
- (4) ใช้ผล เช่น พริก มะเขือ แตงกวา
- (5) ใช้ดอก เช่น กระหล่ำดอก บล๊อคโคลี ดอกหอม ดอกกุยช่าย

3) ไม้ผล เป็นไม้ยืนต้นมีอายุยืนหลายปี ใช้ผลเป็นอาหาร เช่น มะม่วง มะขาม ขนุน น้อยหน่า ทุเรียน ฝรั่ง ชมพู่ ลำไย มังคุด สามารถแบ่งตามอายุการเจริญเติบโต แบ่งเป็น 3 ชนิด ได้แก่

3.1) พืชล้มลุก (Perennial) หมายถึง พืชที่ปลูก เจริญเติบโต และให้ผลผลิต ภายในหนึ่งฤดูกาลปลูก หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วก็จะตาย มักมีอายุ 3-4 เดือน ถึง 1 ปี เช่น ดาวเรือง ถั่วเหลือง คะน้า แตงกวา ฟักทอง

3.2) พืชคาบปี (Biennial) หมายถึง พืชที่มีอายุตั้งแต่ปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว ประมาณ 2 ปี โดยปีแรกจะเจริญเติบโตในส่วนของลำต้น จะให้ผลผลิตในปีที่ 2 หลังจากนั้นก็จะตาย เช่น หอมหัวใหญ่ บั้วสวรรค์ รักเร่ ว่านแสงอาทิตย์ ว่านสี่ทิศ

3.3) พืชยืนต้น (Tree) หมายถึง พืช ที่มีอายุยืนยาวมากกว่า 2 ปี เมื่อเจริญเติบโต และให้ผลผลิตในปีแรกได้แล้ว ยังสามารถให้ผลผลิตในปีต่อ ๆ ไปได้อีกโดยไม่ตาย เช่น มะลิ มะขาม ชะอม เงาะ ทุเรียน เป็นต้น

2. การเกษตรประเภทเลี้ยงสัตว์

ได้มีผู้จำแนกประเภทของการเลี้ยงสัตว์ที่สำคัญในประเทศไทย ไว้ดังนี้

อรุณี และปัญญาฉัตร (2542, หน้า 152) แบ่งสัตว์เลี้ยงออกเป็นประเภทได้ดังนี้

2.1 สัตว์ปีก สัตว์ปีกที่เลี้ยงกันมีหลายชนิด เช่น ไก่ เป็ด ห่าน นกกระทา เราแบ่งสัตว์ปีกออกเป็น 2 ชนิด คือ สัตว์ปีกที่เพื่อรับประทานเนื้อ และสัตว์ปีกที่เลี้ยงเพื่อรับประทานไข่

2.2 สัตว์เล็ก ได้แก่ สุกร แพะ แกะ สัตว์เหล่านี้จะทำการขายได้ให้ผู้เลี้ยง โดยใช้เวลาในการเลี้ยงไม่ยาวนานนัก บางชนิดถือเป็นสัตว์เศรษฐกิจของประเทศ เช่น สุกร

2.3 สัตว์ใหญ่ ได้แก่ โค กระบือ ม้า นับเป็นสัตว์ที่มีประโยชน์ต่อมนุษย์มากที่สุด เพราะให้ทั้ง เนื้อ นม แรงงาน โดยเฉพาะโค กระบือ เป็นสัตว์เศรษฐกิจของประเทศ และมีผู้นิยมเลี้ยงกันมาก โคในประเทศไทยแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ โคเนื้อ โคนม และโคงาน

2.4 สัตว์น้ำ ได้แก่ ปลา กุ้ง หอย ปู เป็นสัตว์ที่คนไทยนิยมบริโภคทุกวันโดยเฉพาะปลา ซึ่งมีอยู่ตามแหล่งน้ำทั่วไป สำหรับปลาที่นิยมเลี้ยงเช่น ปลานิล ปลาดุก ปลาสลิด ปลาช่อน เป็นต้น

2.5 สัตว์สวยงาม เป็นสัตว์ชนิดต่าง ๆ ที่มีรูปร่างลักษณะ สีขนสวยงาม นิยมเลี้ยงไว้เพื่อสร้างความเพลิดเพลิน สบายใจ ได้แก่ ปลาเงิน ปลาทอง ปลาเทวดา ไก่พันธุ์สวยงาม นกแก้ว นกขุนทอง ฯลฯ สัตว์ประเภทนี้ ถ้าเลี้ยงจำนวนมาก ๆ สามารถนำไปจำหน่ายได้

3. การเกษตรประเภทประมงเป็นการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการจับสัตว์น้ำ และทุกชนิดทั้ง สัตว์น้ำจืด สัตว์น้ำเค็ม หรือสัตว์น้ำกร่อย และทั้งสัตว์น้ำที่จำพวกปลา จำพวกมีกระดองจำพวกมีเปลือก ห่อหุ้มตัว เป็นต้น

เกษตรทฤษฎีใหม่

กระทรวงเกษตร และสหกรณ์ (2540, หน้า 10) ได้กล่าวถึง หลักการของโครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานแนวเกษตรกรรม ซึ่งต่อมาทรงใช้ชื่อว่า “เกษตรทฤษฎีใหม่” ซึ่งเป็นแนวทางที่ได้ทรงคิดและคำนวณตามหลักวิชาถึงวิธีการบริหารทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยกำหนดสิ่งที่เกษตรกรหรือชาวนา ควรปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นแก่เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นประจำเช่น ฝนแล้ง น้ำท่วมเป็นหนี้สินและยากจน แต่การจะปฏิบัติให้บังเกิดผลจะต้องมีสมมุติฐาน (Hypothesis) เบื้องต้นของเกษตรกร ซึ่งควรยอมรับหรือตกลงโดยปริยาย เช่น

1. มีพื้นที่น้อยประมาณ 15 ไร่ (น้อยกว่าอัตราการใช้ที่ดินเฉลี่ย ซึ่งประมาณ 25 ไร่)
2. อยู่ในเขตเกษตรใช้น้ำฝน ฝนตกไม่ชุกนัก (ภาคกลาง อีสาน เหนือ)
3. ที่ดินมีสภาพที่สามารถขุดบ่อเก็บกักน้ำได้
4. ฐานะค่อนข้างยากจน (เทียบกับคนอื่น)
5. มีสมาชิกครอบครัวปานกลาง (ประมาณ 5-6 คน)
6. ในระยะแรก จะมีความเพียงพอตามอัตภาพ พอเลี้ยงตัวเองได้ ไม่รวยแต่ไม่อดอยาก
7. ไม่มีอาชีพหรือแหล่งรายได้อื่นที่ดีกว่า บริเวณใกล้เคียง
8. ต้องประหยัดและมีความสามัคคีกันกับเพื่อนบ้าน

สำหรับสิ่งที่ควรปฏิบัติ หรือวิธีการ และวัตถุประสงค์ ของการปฏิบัติตามทฤษฎีนี้ คือ แบ่งแปลง 15 ไร่แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ตามอัตราส่วน 5:5:3:2 หรือร้อยละ 33.3:33.3:20.0:13.3 ซึ่งต่อมาได้ปรับปรุงเป็นอัตราส่วน 30:30:30:10

ทฤษฎีใหม่ อ่างใน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 11) เป็นแนวทางหรือหลักการบริหารจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็ก ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการดำเนินงานแบ่งเป็น 3 ชั้น คือ

1. ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 การผลิต เป็นขั้นตอนการผลิตให้พึ่งตนเองได้ด้วยวิธีง่าย ๆ ค่อยเป็นค่อยไปตามกำลังให้พอมีกิน ไม่อดอยากให้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ตามอัตราส่วน 30:30:30:10

- 1.1 พื้นที่ส่วนที่หนึ่ง ประมาณ 30 % ให้ขุดสระเก็บกักน้ำ เพื่อใช้เก็บกักน้ำฝนในฤดูฝน และใช้เสริมการปลูกพืชในฤดูแล้ง ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์น้ำต่าง ๆ

- 1.2 พื้นที่ส่วนที่สอง ประมาณ 30 % ให้ปลูกข้าวในฤดูฝน เพื่อใช้เป็นอาหารสำหรับ ครอบครัวเพื่อให้เพียงพอตลอดปี เพื่อลดค่าใช้จ่ายและสามารถพึ่งตนเองได้

1.3 พื้นที่ส่วนที่สาม ประมาณ 30 % ให้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ พืชสมุนไพร เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือบริเวณก็นำไปจำหน่าย

1.4 พื้นที่ส่วนที่สี่ ประมาณ 10 % ใช้เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ ถนนหนทางและโรงเรียนอื่น ๆ

2. ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 การรวมกลุ่ม เมื่อเกษตรกรเข้าใจในหลักการและได้ปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่งในที่ดินของตนจนได้ผลแล้ว ก็ต้องเริ่มขั้นที่สองคือ ให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่ม หรือสหกรณ์ ร่วมแรง ร่วมใจกันดำเนินการด้าน

2.1 การผลิต เกษตรกรจะต้องร่วมมือในการผลิตโดยเริ่มตั้งแต่ ขั้นตอนเตรียมการหาพันธุ์พืช ปุ๋ย การจัดหาหน้า และอื่น ๆ เพื่อเป็นการเพาะปลูก

2.2 การตลาด เมื่อมีผลผลิตแล้วจะต้องเตรียมการต่าง ๆ เพื่อขายผลผลิตให้ได้ประโยชน์สูงสุด

2.3 การเป็นอยู่ เกษตรกรต้องมีความเป็นอยู่ที่ดีพอสมควร โดยมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง

2.4สวัสดิการ แต่ละชุมชนควรมีสวัสดิการและบริการที่จำเป็น เช่น มีสถานีอนามัยเมื่อยามป่วยไข้ หรือมีกองทุนไว้กู้ยืม เพื่อประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

2.5 การศึกษา ชุมชนควรมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา เช่น มีกองทุนเพื่อการศึกษาเล่าเรียนให้แก่เยาวชนของชุมชนเอง

2.6 สังคมและศาสนา ชุมชนควรเป็นที่รวมในการพัฒนาสังคมและจิตใจโดยมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยว

3. ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 การดำเนินธุรกิจ เมื่อดำเนินการผ่านขั้นที่สองแล้ว เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรก็ควรพัฒนาก้าวหน้าไปสู่ขั้นที่สามต่อไป คือ ติดต่อประสานงาน เพื่อจัดหาทุน หรือแหล่งเงิน เช่น ธนาคาร หรือบริษัท ห้างร้าน เอกชน มาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท ซึ่งไม่ใช่ทำอาชีพเกษตรอย่างเดียว ทั้งนี้ฝ่ายเกษตรกรและฝ่ายธนาคารหรือบริษัทเอกชนจะได้ประโยชน์ร่วมกัน

สรุป เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นการดำเนินงานเกษตรที่มีการแบ่งส่วนของพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน คือ แหล่งน้ำ: พื้นที่สำหรับปลูกข้าว: พื้นที่ปลูกไม้ยืนต้น พืชไร่ พืชสวน และพื้นที่อยู่อาศัยเป็นสัดส่วน 30:30:30:10 ไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่

กรมส่งเสริมการเกษตร (2540, หน้า 31) กล่าวถึง การพัฒนาการเกษตรแนวใหม่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานขึ้นและพระราชทานทฤษฎีใหม่ให้พสกนิกรชาวไทย เพื่อแก้ปัญหาการเกษตร โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อยผู้ยากจนและขาดแคลนแหล่งน้ำให้

สามารถนำหลักทฤษฎีใหม่ไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกษตรกรสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามสมควร มีอาหารบริโภคเพียงพอในครอบครัว จึงทรงให้ความสำคัญในการพัฒนาพื้นที่นาและชาวนาเป็นหลัก ซึ่งระบบการผลิตของเกษตรกรไทย หรือระบบการทำฟาร์มที่มีพืชหลัก การกำหนดชนิดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นพืชหลักในระบบการทำฟาร์ม ขอบเขตของกิจกรรมหลักควรชัดเจนว่ามีพืชใดเป็นพืชหลักในแต่ละระบบการผลิต/หรือระบบการทำฟาร์มกิจกรรมหลักน่าจะเป็นกิจกรรมมีขอบเขต ดังนี้

ก. เป็นกิจกรรมที่ทำสม่ำเสมอทุกปีทุกฤดูกาล หรือกำหนดระยะเวลาไว้ชัดเจนในขนาดต เช่น เกษตรกรในเขตภาคกลางลุ่มน้ำเจ้าพระยา จะมีกิจกรรมข้าวเป็นกิจกรรมหลักในระบบการทำฟาร์ม เนื่องจากเมื่อสิ้นฤดูกาลเก็บเกี่ยวในฤดูกาลการผลิตต่อไป เกษตรกรยังคงทำนา เกษตรกรในแถบภาคเหนือตอนล่างในเขตจังหวัดนครสวรรค์ มีปลูกข้าวโพดในฤดูฝนและตามด้วยพืชไร่อายุสั้น เช่น ถั่วเขียว หรือข้าวฟ่างหมุนเวียน เป็นประจำทุกฤดูกาลการผลิต แต่ในบางครั้งเกษตรกรมีการทำนา หรือปลูกพืชไร่ และมีการปลูกไม้ผล ซึ่งการปลูกไม้ผลในระยะแรกมิได้มุ่งหวังให้เป็นกิจกรรมหลัก เนื่องจากไม้ผลยังเล็กจึงมีการปลูกพืชแซม เช่น ผักกล้วย มะละกอบริเวณโคน แต่ต่อมาไม้ผลเจริญเติบโตก็จะยึดเป็นกิจกรรมหลัก เป็นต้น

ข. เป็นกิจกรรมที่เกษตรกรให้ความสนใจ มีการดูแลเอาใจใส่ดี ใช้เวลาส่วนใหญ่ในกิจกรรมนั้น มีการจัดการที่ดี ไม่ได้ปลูกตามยถากรรมและปล่อยปะละเลย ไม่มีการดูแลรักษา

ค. เป็นกิจกรรมที่อาจจะมีการใช้พื้นที่มากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ ในระบบ หรือรูปแบบการผลิต (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดกิจกรรม)

ง. เป็นกิจกรรมที่มีผลตอบแทนด้านรายได้สูง และมีการลงทุนเพื่อต้องการปรับปรุงให้มีผลตอบแทนสูงขึ้น มีประสิทธิภาพการผลิต และคุณภาพของผลผลิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม

จ. เป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ความต้องการของตลาดและความพึงพอใจของเกษตรกร ตลอดจนวัตถุดิบและเป้าหมายการผลิตนั้นเป็นไปตามความต้องการของเกษตรกรที่กำหนดให้กิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมหลัก

ฉ. อื่น ๆ

ดังนั้น หากจำแนกตามลักษณะพืชที่ปลูก ที่เป็นกิจกรรมหลักก็สามารถจำแนกได้เป็น 4 ระบบ พอสรุปได้ดังนี้

1. ระบบการทำฟาร์มที่มีข้าวเป็นพืชหลัก (Rice-Based Farming Systems) ระบบการทำฟาร์มที่มีข้าวเป็นพืชหลัก โดยปกติมักจะเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ราบลุ่ม ลักษณะดินเป็นดินเหนียวปนร่วน ระยะเวลาการผลิตมีช่วงระยะเวลาที่แน่นอนประมาณ 3-4 เดือน (พันธุ์ไม่ไวแสง) แต่บางพันธุ์ระยะเวลาการผลิตจนกระทั่งเก็บเกี่ยวประมาณ 5-6 เดือน

(พันธุ์ไวแสงบางชนิดมักจะเป็นพันธุ์พื้นเมืองเดิมในแต่ละท้องถิ่น) เกษตรกรจะทำการผลิตหมุนเวียนเป็นประจำทุกปีหรือทุกฤดูกาล แต่ในบางครั้งเกษตรกรจะปลูกพืชหมุนเวียนหลังข้าวนาปี เช่น การปลูกพืชผัก พืชไร่บางชนิด แต่บางครั้งอาจจะมีการปลูกก่อนการปลูกข้าว สำหรับในกิจกรรมในระบบการปลูกพืชที่มีข้าวปลูกเป็นพืชหลัก มีการปลูกพืชหมุนเวียน เช่น ข้าวนาปีกับข้าวนาปรัง ข้าวนาปีกับถั่วเหลือง ข้าวนาปีกับถั่วเขียว ข้าวนาปีกับถั่วลิสง ข้าวนาปีกับพืชผักกินใบ ข้าวนาปีกับหอม ข้าวนาปีกับกระเทียม ข้าวนาปีกับข้าวโพดหวาน ข้าวนาปีกับข้าวโพดฝักอ่อน ข้าวนาปีกับถั่วเหลืองฝักสด ข้าวนาปีกับแตงโม ข้าวนาปีกับงา ข้าวนาปีกับปอข้าวนาปีกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (พันธุ์ลูกผสม) เป็นต้น

ในการผลิตข้าวเป็นหลักและมีการปลูกพืชหมุนเวียนในนาข้าว เกษตรกรยังมีการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชไร่ตามหัวไร่ปลายนา เพื่อจุดประสงค์ เพื่อเป็นร่มเงา เพื่อเป็นแนวรั้ว แสดงถึงอาณาเขตบริเวณเจ้าของนา เพื่อให้มีผลหมากรากไม้ไว้บริโภค ใช้สอยและจำหน่าย

ในบางครั้ง หากเกษตรกรมีความรู้ประสบการณ์มากขึ้น และทราบว่าราคาค่ามีตลาดรองรับผลผลิตและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ชาวนาอาจจะแบ่งพื้นที่บางส่วนไว้ทำไม้ผล ไม้ยืนต้นหรือพืชไร่ในลักษณะปลูกเพื่อจำหน่าย บางครั้งอาจจะมีการยกร่องจัดทำคันดิน ล้อมรอบแปลงไม้ผล และปลูกพืชผักแซมในส่วนไม้ผลเพิ่มเติม นอกจากนี้เกษตรกรบางรายเลี้ยงสัตว์บกและสัตว์น้ำควบคู่กับการทำนา เนื่องจากข้าวเปลือกเป็นอาหารสัตว์หลายชนิดในไร่นา สำหรับรูปแบบการทำฟาร์มที่มีข้าวเป็นพืชหลักที่สำคัญๆ ได้แก่ ข้าวกับไม้ผลหรือพืชผัก ข้าวกับไม้ผลหรือพืชผักหรือปลาข้าวกับไม้ผลหรือพืชผักหรือปลาหรือสัตว์ ข้าวกับพืชไร่หรือสัตว์ ข้าวกับปลาหรือสัตว์ข้าวกับสัตว์ เป็นต้น

สำหรับการผลิตที่มีกิจกรรมข้าวเป็นหลักนั้น ประเทศไทยมีการผลิตข้าวมาแล้วตั้งแต่บรรพบุรุษและมีคำกล่าวที่ว่าประเทศไทยเป็นประเทศ “อู่น้ำ อู่น้ำ” และมักพูดกันว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” คำพูดเหล่านี้กำลังบอกให้เราทราบว่าสภาพพื้นที่โดยทั่วไปเหมาะกับการทำนาเป็นที่ราบลุ่มเก็บกักน้ำได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โอกาสที่จะมีแหล่งน้ำในไร่นาก็ย่อมทำได้ จากที่กล่าวมานี้ ในฤดูฝนเกษตรกรทำนาปีจะไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องน้ำ แต่ในฤดูแล้งนาข้าวจะเดือดร้อน เพราะไม่มีน้ำใช้ในการเพาะปลูกและใช้สอยในเรือสวนไร่นา หากมีการขุดสระน้ำไว้บ้างเพื่อรับน้ำฝนในฤดูฝน และสามารถนำน้ำจากแหล่งน้ำดังกล่าวนี้มาใช้ในฤดูแล้งก็จะเป็นการบรรเทาการขาดแคลนน้ำได้ ดังนั้นระบบการทำฟาร์มที่มีข้าวเป็นพืชหลัก โดยเฉพาะชาวนาสามารถนำหลักและแนวทางทฤษฎีใหม่มาปรับประยุกต์ให้เหมาะสมในแต่ละสภาพพื้นที่ได้ เพราะมีทั้งข้าว น้ำ ไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก และพืชไร่

2. ระบบการทำฟาร์มที่มีพืชไร่เป็นพืชหลัก (Field Crops–Based Farming Systems) โดยปกติแล้วสภาพการเพาะปลูกจะเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพพื้นดินที่ดินร่วนปนทราย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือบางส่วน และภาคกลางตอนบนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออกบางส่วน สำหรับภาคใต้พบว่า ไม่มีความเหมาะสมเนื่องจากความชื้นสูง ปริมาณน้ำฝนมากไม่เหมาะกับพืชไร่ ซึ่งจะทำให้ผลผลิตมีความชื้นสูง คุณภาพผลผลิตไม่ดีตลอดจนสภาพพื้นที่และชนิดดินไม่เหมาะสมกับพืชไร่ อย่างไรก็ตามการที่เกษตรกรปลูกพืชไร่เป็นหลักนั้น พบว่าการปลูกพืชไร่จะต้องใช้พื้นที่ค่อนข้างมาก เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวฟ่าง เป็นต้น จึงคุ้มกับการลงทุน สำหรับจุดประสงค์ของการปลูกพืชไร่ นอกจากเพื่อเพิ่มรายได้แล้ว บางครั้งเกษตรกรมีการเลี้ยงสัตว์ควบคู่ไปด้วย เพราะว่าพืชไร่บางชนิด เช่น ข้าวโพด ข้าวฟ่าง มันสำปะหลัง ฯลฯ สามารถเป็นอาหารสัตว์ของ เป็ด ไก่ และสุกรได้ ดังนั้น ระบบการปลูกพืช จึงมีทั้งการปลูกพืชหมุนเวียน และการปลูกพืชสลับระบบพืชหมุนเวียน ได้แก่ ข้าวโพดกับถั่วลิสง ข้าวโพดกับข้าวฟ่างกับสุกรข้าวโพดกับถั่วเขียว ข้าวโพดกับข้าวฟ่างกับสัตว์ปีก ข้าวโพดกับถั่วเหลือง อ้อยกับข้าวกับไม้ผลกับสัตว์ ข้าวโพดกับข้าวฟ่าง มันสำปะหลังกับไม้ผล ข้าวฟ่างกับถั่วเขียว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กับไม้ผล ถั่วเขียวกับงาขาว ถั่วเหลืองกับทานตะวัน ถั่วลิสงกับทานตะวัน สำหรับการจัดระบบการปลูกพืชสลับ ได้แก่ มันสำปะหลังกับถั่วเขียว ผ้ายกับถั่วเหลือง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กับพืชตระกูลถั่ว เป็นต้น การปลูกพืชไร่ในระบบการทำฟาร์มในบางสภาพพื้นที่ เกษตรกรมีพื้นที่ราบและดอนเล็กน้อยหรือเป็นลูกคลื่นลอนลาด เกษตรกรบางรายจะเลือกพื้นที่ราบและลุ่มทำการผลิตข้าวไว้เพื่อบริโภค สำหรับพื้นที่ราบและดอนเกษตรกรอาจจะมีการปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ขณะที่ไม้ผลและไม้ยืนต้นยังเล็กอยู่เกษตรกรจะนิยมปลูกพืชแซม เช่น ถั่วลิสง มะละกอ ฝรั่ง พืชผัก (แตงกวา ถั่วฝักยาว ผัก แฟง บวบ แตงไทย เป็นต้น) การที่เกษตรกรทำการผลิตพืชหลากหลายชนิด มีทั้งพืชอายุยาวและอายุสั้น การดูแลรักษาจึงคาบเกี่ยวถึงฤดูแล้ง น้ำจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพืชไร่ในฤดูแล้ง ไม่ว่าจะเป็นไม้ผล ไม้ยืนต้น ตลอดจนพืชแซมและการปศุสัตว์รวมทั้งการประมง หากเกษตรกรมีการเลือกพื้นที่ลุ่มก็สามารถขุดสระน้ำหรือบ่อน้ำใต้ดินไว้ใช้ในฤดูแล้ง ทั้งอุปโภคและบริโภค ซึ่งนับได้ว่าน่าจะเป็นไปได้ตามทฤษฎีใหม่กล่าวคือ มีพืชอาหาร (ข้าว) ไม้ผล และพืชไร่เป็นพืชเศรษฐกิจทำให้เกิดรายได้ ตลอดจนสร้างความร่มรื่นและชุ่มชื้นให้กับสภาพแวดล้อมการเกษตร และยังมีแหล่งน้ำใช้สอย และทำการเพาะปลูกในฤดูแล้ง

3. ระบบการทำฟาร์มที่มีพืชสวนเป็นพืชหลัก (Fruit Trees and Perennial Crops–Based Farming Systems) สามารถจำแนกเป็นไม้ผลไม้ยืนต้น พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับและพืชสมุนไพร ซึ่งมีระบบการผลิตที่เป็นระบบพืชเดี่ยวและระบบพืชหลายชนิด โดยทั่วไปการทำฟาร์มของ

เกษตรกรไทยส่วนใหญ่ที่มีพืชสวนเป็นพืชหลักนั้นจะมีระบบการผลิตที่เป็นระบบพืชหลายชนิด เนื่องจากมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริโภคและใช้สอยในครัวเรือนเป็นหลัก และถ้ามีเหลือจึงจำหน่าย ชนิดพืชสวนที่ผลิตในระบบประกอบด้วยไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก ไม้ดอกประดับและพืชสมุนไพร ซึ่งจะปลูกผสมผสานกันแบบธรรมชาติ สภาพของสวนส่วนใหญ่เป็นสวนที่อยู่ในที่ดอนหรือที่ลาดเอียงอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียวมากกว่าสวนที่อยู่ในที่ราบลุ่ม

ในปัจจุบันระบบการผลิตพืชสวนของเกษตรกรได้เปลี่ยนจากการผลิตเพื่อการบริโภคและเหลือจำหน่ายเป็นผลิตเพื่อการจำหน่าย ระบบการผลิตพืชสวนจึงเปลี่ยนแปลงไปเป็นการผลิตพืชสวนเพื่อการจำหน่ายโดยตรงจะผลิตในระบบพืชเดี่ยว สำหรับเกษตรกรรายใหญ่ที่มีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีการผลิต ทุน นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ลักษณะการผลิตพืชสวนในระบบการทำฟาร์มของเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ค่อนข้างน้อย จะมีการทำฟาร์มลักษณะของไร่นาสวนผสม ในเขตอาศัยน้ำฝนทั่วไปจะประสบปัญหาด้านเงินทุน แรงงาน ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร และการจัดการ แล้วยังประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งเนื่องจากน้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการเจริญเติบโตของพืชสวนเป็นอย่างมาก เพราะการที่จะได้ผลผลิตสูงสุด ทั้งปริมาณและคุณภาพนั้นจะต้องได้รับน้ำเต็มที่ตามความต้องการแต่ละชนิดและพันธุ์พืชในช่วงการเจริญเติบโต เช่น การเจริญเติบโตทางด้านใบและลำต้น (Vegetative Period) ช่วงการเจริญเติบโตของตาดอกและดอก (Reproductive Period) และช่วงการสร้างผลผลิต (Yield Formation Reproductive) จำเป็นที่ต้องมีแหล่งน้ำไว้ใช้สำรองในช่วงดังกล่าว โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งเกษตรกรควรเก็บสำรองน้ำไว้ให้เพียงพอต่อการปลูกพืช เช่น การขุดสระน้ำ บ่อน้ำตื้น หรือบ่อบาดาลไว้ใช้ในไร่นา

การจัดการเกี่ยวกับระบบการผลิตของฟาร์มที่มีพืชสวนเป็นพืชหลัก ควรพิจารณาชนิดของพืชที่จะเลือกผลิต ช่วงฤดูการของการเก็บเกี่ยว การตลาดของผลผลิตพืชนั้น โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพ ดิน พืช อากาศ ปัจจัยทางชีวภาพ โรคและแมลงวัน วัชพืช ลักษณะของพื้นดิน การคมนาคม สินเชื่อ เป้าหมายในการผลิตของเจ้าของฟาร์ม ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับรายได้ผลผลิต รวมทั้งความชำนาญและความสามารถในการจำหน่ายผลผลิต แรงงานที่จะใช้ตลอดปีสภาพสวนไม้ผลดั้งเดิม ถ้าจะมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงควรจะต้องคำนึงถึงพันธุ์ที่ตลาดที่ต้องการ ช่วงระยะเวลาการผลผลิตออกสู่ตลาด ปริมาณและคุณภาพ จำเป็นต้องมีการจัดการเกี่ยวกับการดูแลรักษา และเทคนิคการผลิตในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้ได้ผลผลิต เช่น วิธีการให้น้ำใส่ปุ๋ย กระตุ้นการออกดอก เป็นต้น

สภาพสวนไม้ผลใหม่ที่มีอายุ 1-3 ปี ขณะที่ไม้ผลหลักยังเล็กควรมีการปลูกไม้ผลอายุสั้น และหรือพืชไร่พืชผักสั้นแซมในไม้ผลหลัก เพื่อให้มีรายได้ก่อนที่ไม้ผลจะให้ผลผลิต และ

ยังมีประโยชน์ในการควบคุมความชื้นในดิน ลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดวัชพืช และประหยัดแรงงานอีกด้วย ตัวอย่าง ถ้าต้องการปลูกกล้วยหอมเป็นพืชหลักในระบบการผลิตเพื่อรายได้ จำเป็นต้องมีความรู้ว่าการกล้วยหอมมีระยะการเจริญเติบโต ตั้งแต่ปลูกถึงเก็บเกี่ยวผลผลิตใช้ระยะเวลา 300-365 วัน ต้องการอุณหภูมิสำหรับการเจริญเติบโตเต็มที่ ระหว่าง 25-30 องศาเซลเซียส ต้องการแสงแดดปานกลางในการกระตุ้นการออกดอกไม่ต้องการดินเค็ม ต้องการปริมาณน้ำ 1,200-2,200 มิลลิเมตร ตลอดการปลูก-เก็บเกี่ยว ในพื้นที่ที่มีความชื้นพันธุสูง การให้น้ำลดลง ในขณะที่กล้วยหอมยังเล็กสามารถปลูกพืชผักแซมเพื่อให้เกิดรายได้

การปลูกพืชผักและไม้ดอกไม้ประดับจะต้องมีแผนการผลิตและการจัดการระบบการผลิต ที่สามารถได้ผลผลิตออกดอกในช่วงระยะเวลาที่ตลาดต้องการผลผลิตหรือให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดอย่างสม่ำเสมอโดยทั่วไปพบว่า การทำไร่นาสวนผสมที่มีพืชสวนเป็นพืชหลัก นั้นส่วนใหญ่เกษตรกรนิยมปลูกไม้ผลอายุยาวเป็นหลัก และจะมีการปลูกไม้ผลอายุสั้น หรือพืชไร่พืชผัก พืชสมุนไพร แซมในพืชหลักเพื่อให้เกิดรายได้กิจกรรมการเกษตรของระบบการทำฟาร์มที่มีการปลูกพืชสวนเป็นพืชหลัก นิยมปลูกพืชแซมในสวน ไม้ผลไม้ยืนต้น ขณะที่ยังมีอายุ 1-3 ปี พืชที่ใช้แซม ได้แก่ ไม้ผลอายุสั้น พืชไร่พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับและพืชสมุนไพร รวมทั้งพืชผักสวนครัว ไม้ผลอายุสั้นได้แก่ น้อยหน่า กล้วย มะละกอ ฝรั่ง พืชไร่ได้แก่ ข้าวโพด อ้อย เคี้ยว สับปะรด ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ไม้ดอกได้แก่ มะลิ ดาวเรือง รัก พุด บานไม่รู้โรย ไม้ประดับได้แก่ โกสน ประยงค์ พืชผักได้แก่ ฟักทอง ฟักแฟง มันแกว การปลูกพืชแบบผสมผสานได้แก่ สักและกล้วยไข่และทุเรียนและเงาะและมะม่วงและน้อยหน่าและมะพร้าวและโกโก้ ยางพาราและสับปะรดและส้มโอและแตงโมและมะพร้าวและกล้วยน้ำหว่าและมะม่วงและพืชผัก มะม่วงและพืชผักและมะม่วงและไม้ดอกและมะม่วงและฝรั่งและลำไยและพืชผัก ลำไยและดาวเรืองและลิ้นจี่และพืชผักและส้มและโกสนและสักและข้าวโพดไร่ หมากและพลูและมะพร้าวและเลียงจวนและกาแฟและมะเขือเปราะนอกจากเกษตรกรจะมีการปลูกในไม้ผลไม้ยืนต้นแล้ว ยังมีการปลูกข้าว พืชไร่ พืชผัก พืชสมุนไพรไม้ดอกไม้ประดับ เลี้ยงสัตว์และทำการประมง เพื่อเอาไว้บริโภคและใช้สอยในครัวเรือน เหลือจึงจำหน่าย เกษตรกรที่มีอาชีพปลูกพืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ ส่วนใหญ่จะไม่นิยมทำกิจกรรมอื่น ๆ

นอกเหนือจากกิจกรรมพืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ เนื่องจากใช้เวลาและแรงงานได้อย่างสม่ำเสมอตลอดปีอยู่แล้ว รูปแบบการทำฟาร์มที่พืชสวนเป็นพืชหลัก ได้แก่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น และข้าวและพืชไร่และพืชผัก ไม้ผลไม้ยืนต้น และพืชไร่และ พืชผัก และเลี้ยงสัตว์ และประมง ไม้ดอกไม้ประดับและไม้ผลและไม้ยืนต้น ไม้ดอก ไม้ประดับและไม้ผลและไม้ยืนต้น และเลี้ยงสัตว์ไม้ดอกไม้ประดับและไม้ผลและไม้ยืนต้นและประมง พืชไร่และไม้ผลและ พืชผัก พืชผัก และ

ข้าวและประมง พืชผักและข้าวและสัตว์ พืชผักและไม้ผล และสมุนไพร พืชผักและไม้ผลและเลี้ยงสัตว์

รูปแบบของระบบการทำฟาร์มที่มีพืชสวนเป็นพืชหลักนั้นหลากหลาย ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของพื้นที่และเป้าหมายของเกษตรกรเจ้าของฟาร์ม การประยุกต์ทฤษฎีใหม่มาใช้กับระบบการทำฟาร์มที่มีพืชสวนเป็นพืชหลักนั้น ควรจะมีการแบ่งพื้นที่ปลูกข้าวไว้เพื่อบริโภคให้เพียงพอต่อครัวเรือนต่อไป มีแหล่งเก็บน้ำสำรองไว้ใช้ในฤดูแล้งให้เพียงพอต่อความต้องการของพืชสวน และควรจะมีการปลูกไม้ยืนต้นไว้ใช้สอย และเหลือบริโภคในครัวเรือนด้วย เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมของไร่นาให้เกิดความสมดุลธรรมชาติ

4. ระบบการทำฟาร์มแบบผสมผสาน (Integrated Farming Systems) การเกษตรผสมผสานเป็นระบบการทำฟาร์ม หรือระบบการผลิตที่ทำการผสมผสานกิจกรรมการเกษตร เช่น พืช สัตว์บก สัตว์น้ำ เข้าด้วยกันในระบบการผลิต ในการผสมผสานจะต้องมีกิจกรรมอย่างน้อย 2 กิจกรรม ผสมผสานเกื้อกูลประโยชน์ซึ่งกันและกันในรูปแบบการใช้ผลผลิต ผลพลอยได้ การใช้ปัจจัยการผลิตร่วมกัน หรือทรัพยากรในไร่นาร่วมกันหรือหมุนเวียนในไร่นา นอกจากนี้แล้วยังช่วยลดต้นทุนการผลิตอีกด้วย แต่จุดมุ่งหมายสำคัญของการเกษตรแบบผสมผสานนั้น เพื่อให้มีกินมีใช้ เพื่ออยู่รอดในสังคมเกษตรของเกษตรกรซึ่งเป็นการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ของกิจกรรมที่ชัดเจนขึ้น จากพื้นฐานการทำไร่นาสวนผสม การเกษตรผสมผสานนั้นมีทั้งกิจกรรมข้าว ไม้ผลยืนต้น พืชไร่ พืชผัก พืชสมุนไพร ไม้ดอกไม้ประดับ การเลี้ยงสัตว์บก สัตว์น้ำ กิจกรรมการเพาะเห็ด อื่น ๆ อีกมากมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการทำเกษตรผสมผสานตามที่กล่าวมาแล้ว สำหรับความชัดเจนของวัตถุประสงค์มี ดังนี้

- 4.1 เพื่อให้เกิดผลผลิตเพียงพอต่อการบริโภค
- 4.2 เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนทรัพยากรในไร่นา ให้เกิดประโยชน์เต็มที่
- 4.3 เพื่อสร้างความสมดุลของระบบนิเวศและสภาพแวดล้อม

สำหรับระบบการทำฟาร์มเกษตรผสมผสานนั้นสามารถทำได้หลาย ๆ รูปแบบ เช่น การเลี้ยงปลาในนาข้าว การเลี้ยงเบ็ดในนาข้าว การเลี้ยงสัตว์ปีกหรือสุกรบนบ่อปลา การปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น ไม้ใช้สอยและพืชผักบนขอบบ่อปลา การปลูกพืช (ธัญพืช) เช่น ข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่างเป็นต้น เป็นอาหารสัตว์ในการเลี้ยงไก่ เบ็ด สุกร เป็นต้น การใช้เศษผักและผลไม้เป็นอาหารปลาการใช้ปุ๋ยคอกบำรุงดินในการทำสวนไม้ผล พืชผัก และไม้ดอกไม้ประดับ โดยมีกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ควบคู่กับการปลูกพืช การใช้ปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมักในบ่อปลาเพื่อสร้างระบบนิเวศเกษตร สัตว์น้ำตัวเล็ก ๆ และพืชน้ำ ซึ่งเป็นอาหารธรรมชาติของปลา การทำก๊าซชีวภาพจากมูลสุกรและวัว เพื่อใช้เป็นพลังงานความร้อนและแสงสว่าง การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช โดยใช้ทาง

ชีวภาพ เช่น การใช้เชื้อรา เชื้อแบคทีเรีย เชื้อไวรัส ตัวห้ำ ตัวเบียน เป็นต้น การปล่อยสัตว์ปีก (นก) สัตว์เลี้ยงคานบางชนิด ในผักกางมุ้ง เพื่อกำจัดหนอนและแมลงซึ่งเป็นสัตว์ศัตรูพืชของผัก การเลี้ยงผึ้งในสวนไม้ผล การเลี้ยงโคในสวนมะพร้าว และอื่น ๆ

จากการที่ทำฟาร์มแบบผสมผสาน จะทำให้มีความหลากหลายทางชีวภาพ ผลหมากรากไม้หลายชนิด รวมทั้งสัตว์บกและสัตว์น้ำ เพื่อประโยชน์ต่อการบริโภคและใช้สอย ตลอดจนสามารถจัดสรรกิจกรรมด้านแรงงานในครัวเรือนให้เหมาะสมตามวัยและเพศ เช่น แรงงานเด็กในครัวเรือนใช้ในการให้อาหารสัตว์ปีกและสุกร เก็บผลผลิตไข่ไก่ และไข่เป็ด แรงงานแม่บ้านอาจจะช่วยพ่อบ้าน การให้อาหารปลา ปลูกพืชผัก การเก็บเกี่ยวผลผลิตและการตลาด แรงงานพ่อบ้าน ไถพรวน ดายหญ้า หว่านปุ๋ย ฟันสารเคมี ตัดแต่งกิ่ง การเก็บเกี่ยว การเก็บรักษาและการขนส่งผลผลิตไปจำหน่าย เป็นต้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การที่มีกิจกรรมหลายชนิดจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้แรงงาน และกระจายแรงงานได้ทั่วถึง นอกจากนี้แล้วยังส่งผลก่อให้เกิดรายได้หลายทาง มีรายได้ต่อเนื่อง จากกิจกรรมหลายชนิดตลอดจนช่วยลดต้นทุนการผลิตจากการผสมผสานกิจกรรม กล่าวคือเน้นการใช้ปัจจัยการผลิตในไร่นาให้มาก แทนที่จะพึ่งพาปัจจัยการผลิตภายนอกมากเกินไป เช่น ปุ๋ยเคมี ทดแทนบางส่วนโดยการใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยคอก อาหารสัตว์อาหารสำเร็จรูปทดแทนโดยข้าวเปลือก ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ในไร่นา หรือเศษพืชเป็นอาหารสัตว์ เป็นต้น

การเกษตรผสมผสาน จึงเป็นทางเลือกหนึ่งของระบบการทำฟาร์ม เพื่อให้มีอาหารบริโภค มีรายได้ ลดต้นทุนการผลิตและสร้างระบบนิเวศที่ดีขึ้น และความหลากหลายของกิจกรรมข้าว บ่อเลี้ยงปลา ไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชไร่ พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ พืชสมุนไพร การปศุสัตว์ และการประมงที่ได้มีการผสมผสานกันนั้นสามารถสอดคล้องกับหลักการทฤษฎีใหม่

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549, หน้า 6) เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ

ทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐมนตรีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคมสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

1. เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาค หนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ

2. เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลนั้น คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาทตน ตามฐานะ ตามอัธยาศัย และที่สำคัญไม่หลงใหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด

3. หากกล่าวโดยสรุป คือ หันกลับมายึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิตหลักการพึ่งตนเอง

1) ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่พึ่งตนเอง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

2) ด้านสังคม แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกัน เป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแรง เป็นอิสระ

3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด พร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่า โดยให้ยึดอยู่บนหลักการของความยั่งยืน

4) ด้านเทคโนโลยี จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วเทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่มีทั้งดีและไม่ดี จึงต้องแยกแยะบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้านและ เลือกใช้เฉพาะที่สอดคล้องกับความต้องการ และสภาพแวดล้อม และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของเราเอง

5) ด้านเศรษฐกิจ แต่เดิมนักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้ และไม่มีที่การลดรายจ่าย ในเวลาเช่นนี้จะต้องปรับทิศทางใหม่ คือ จะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อน เป็นสำคัญ และยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้ การปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

5.1) ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ดังพระราชดำรัสว่า “ความเป็นอยู่ที่ดีต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้อง”

5.2) ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม ดังพระราชดำรัสที่ว่า “ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพ ชอบเป็นหลักสำคัญ”

5.3) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ และแข่งขันกันในการค้าขาย ประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรงดังอดีต ซึ่งมีพระราชดำรัสเรื่องนี้ว่า “ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้นหมายถึงความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนาและการกระทำไม่ใช้ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น”

5.4) ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากครั้งนี้ โดยต้องขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ พระราชดำรัสตอนหนึ่งที่ทำให้ความชัดเจนว่า “การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้ และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกิน เป็นขั้นหนึ่งและขั้นต่อไป ก็คือให้มีเกียรติว่ายืนได้ด้วยตนเอง”

5.5) ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดีลดละสิ่งชั่วให้ หหมดสิ้นไป ทั้งนี้ด้วยสังคมไทยที่ล่มสลายลงในครั้งนี้ เพราะยังมีบุคคลจำนวนมิใช่น้อยที่ดำเนินการโดยปราศจากละอายต่อแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราโชวาท ว่า “พยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัว ทำลายผู้อื่น พยายามลดพยายามละความชั่วที่ตัวเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ตัวอยู่เสมอ พยายามรักษาและเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้น ให้งอกงามสมบูรณ์ขึ้น”

นัยสำคัญของแนวคิดระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1. เป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดถือหลักการที่ว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอ กับความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรก เมื่อเหลือพอจากการบริโภคแล้วจึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้าเป็นอันดับรองลงมา ผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาดก็จะเป็นกำไรของเกษตรกร ในสภาพการณ์เช่นนี้เกษตรกรจะกลายเป็นผู้กำหนดหรือเป็นผู้กระทำต่อตลาด แทนที่ว่าตลาดจะเป็นตัวกระทำ หรือเป็นตัวกำหนดเกษตรกรดังเช่นที่เป็นอยู่ในขณะนี้ และหลักใหญ่สำคัญยิ่ง คือ การลดค่าใช้จ่าย โดยการสร้างสิ่งอุปโภคบริโภคในที่ดินของตนเอง เช่น ข้าว น้ำ ปลา ไก่ ไม้ผล พืชผัก ฯลฯ

2. เศรษฐกิจแบบพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ทั้งนี้ กลุ่มชาวบ้านหรือองค์กรชาวบ้านจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้หลากหลายครอบคลุมทั้งการเกษตรแบบผสมผสานหัตถกรรมการแปรรูปอาหาร การทำธุรกิจค้าขาย และการท่องเที่ยวระดับชุมชน ฯลฯ เมื่อองค์กรชาวบ้านเหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็ง และมีเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้นแล้ว เกษตรกรทั้งหมดในชุมชนก็จะได้รับการดูแลให้มีรายได้

เพิ่มขึ้นรวมทั้งได้รับการแก้ไขปัญหาในทุก ๆ ด้าน เมื่อเป็นเช่นนี้ เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก็จะสามารถเติบโตไปได้อย่างมีเสถียรภาพ ซึ่งหมายความว่าเศรษฐกิจสามารถขยายตัวไปพร้อม ๆ กับสภาพการณ์ด้านการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น

3. เศรษฐกิจแบบพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีความเมตตา ความเอื้ออาทร และความสามัคคีของสมาชิกในชุมชนในการร่วมแรงร่วมใจ เพื่อประกอบอาชีพต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงมิได้หมายถึงรายได้แต่เพียงมิติเดียว หากแต่ยังรวมถึงประโยชน์ในมิติอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ การสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน ความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่งดงามของไทยให้คงอยู่ตลอดไป

หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่นการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

พุทธศาสนาได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์เป็นอินทรีย์พลวัต (Dynamic Organism) ที่ดิ้นรนโลดแล่นไปเพื่อแสวงหาวัตถุประสงค์ และเหตุการณ์มาตอบสนองต่อตัวตนหรือความอยากต่าง ๆ ไม่มี ที่สิ้นสุด และความอยากนี้เองที่ผลักดันให้มนุษย์ปรุงแต่งพฤติกรรมไปได้ต่าง ๆ นานา ๆ วัตถุประสงค์ของมนุษย์ก็ยากที่จะกำหนดขอบเขตแน่นอนลงไปได้ (วไลพร, 2527, หน้า 67) นอกจากนี้ท่านพุทธทาสภิกขุ (2541, หน้า 7-8) ได้กล่าวไว้ว่า ธรรมชาติของคนเมื่อแรกเกิดมายังไม่สมบูรณ์ต้องผ่านการอบรมกันอีกมากมายทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ การที่จะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ เป็นผู้ที่มีจิตใจสูง จะต้องอยู่เหนือปัญหาชนิดที่กิเลส ตัณหา อุปาทาน อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ท่วมทับไม่ได้ เช่นเดียวกับที่พระราชินีโรธรังสี คัมภีร์ ปัญญาวิศิษฐ์ (ริเรืองรอง, 2540, หน้า 25-30) ได้กล่าวถึง ธรรมชาติของมนุษย์ไว้ว่า มนุษย์เกิดมาถูกปกคลุมด้วยอำนาจของกิเลสต่าง ๆ มีความปรารถนาไม่สิ้นสุด ทำให้มองไม่เห็นความต้องการของผู้อื่นและความต้องการของตนเอง จึงต่างพากันดิ้นรนเพื่อหนีทุกข์และให้ได้รับความสุขตามความต้องการ แต่การดิ้นรนนั้นเป็นไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ทำให้กลับเกิดทุกข์ทวีเพิ่มขึ้นกว่าเดิม แม้แต่ความสุขที่ได้รับแล้วนั้นก็ไม่ใช่เป็นสุข จึงต้องดิ้นรนเพื่อแสวงหาความสุขอันยังมิได้รับให้วนเวียนขึ้นไปอีก และ Maslow (1970, pp. 69-80) ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการมีสมมติฐานว่า “มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการอย่างหนึ่งได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจ ความต้องการอื่น ๆ ที่สูงขึ้นไป ความต้องการอีกอย่างหนึ่งก็จะเกิดขึ้นได้”

ความต้องการของมนุษย์จะเป็นไปตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกายเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดในการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการการพักผ่อน และความต้องการทางเพศ
2. ความต้องการทางด้านความปลอดภัยเป็นความรู้สึกที่ต้องการความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งรวมถึงความก้าวหน้าและความอบอุ่นใจ
3. ความต้องการทางด้านความรัก ความเป็นเจ้าของ เมื่อความต้องการทางด้านร่างกาย และความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการทางด้านสังคมก็จะเริ่มเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อพฤติกรรมของบุคคล เป็นความต้องการที่สังคมยอมรับตนเข้าเป็นสมาชิก ได้รับการยอมรับจากคนอื่น ๆ ได้รับความเป็นมิตร และความรักจากเพื่อนร่วมงาน
4. ความต้องการมีเกียรติยศและชื่อเสียงเป็นความต้องการขั้นสูง ซึ่งได้แก่ ความต้องการอำนาจ ความสำเร็จ สถานภาพสูง ชื่อเสียง การยกย่อง เป็นต้น ความต้องการชนิดนี้

แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ความภูมิใจในตัวเองกับการที่ผู้อื่นให้การยกย่องให้เกียรติหรือได้รับการยกย่องจากผู้อื่น

5. ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิดเป็นความต้องการระดับสูงสุด เป็นความต้องการที่ยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่าง ตามความนึกคิดของตนเอง เป็นความต้องการที่ยากแก่การเสาะแสวงหามาได้

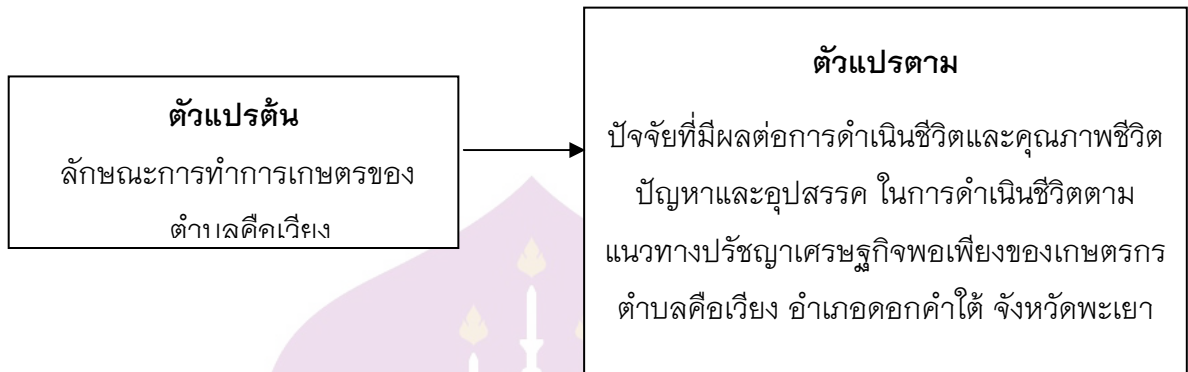
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรรณี พิบูลย์ (2545) ได้ศึกษาหาความต้องการของเกษตรกรในด้านการพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรเพื่อขอรับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลสันผีเสื้อ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการจะให้องค์การบริหารส่วนสนับสนุนทั้งด้านปัจจัยการผลิต ปัจจัยด้านการตลาด การใช้เทคโนโลยีการเกษตร และด้านการฝึกอบรมการดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้เทคนิค วิธีการประสพการณ์ต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร เพื่อพัฒนาปริมาณและคุณภาพสินค้าทางการเกษตร ตลอดจนการเพิ่มมูลค่าสินค้าให้แก่เกษตรกรอีกด้วย

สิริรัตน์ ชนะญาติ (2545) ได้ศึกษาการนำแผนพัฒนาการเกษตรไปใช้ในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการเกษตรของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และการมีส่วนร่วมในการนำแผนไปใช้ในการดำเนินงานด้านการพัฒนาเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลมีแนวโน้มในการมีส่วนร่วมมาก ส่วนความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการนำแผนไปใช้ในการพัฒนาเกษตร มีแนวโน้มในการเก็บด้วยมากเช่นกัน

จุฑารัตน์ เมืองแก้ว (2537) ได้ศึกษาการปรับตัวของชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบทในภาคเหนือ ศึกษากรณีบ้านเปือ อำเภอลำดอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การปรับตัวของชุมชนด้านการผลิต โดยการผลิตทางด้านเกษตรลดน้อยลง ชุมชนมีการปรับตัวโดยการออกไปประกอบอาชีพรับจ้างและบริการในเมืองมากขึ้น โดยมีเงื่อนไขที่เกิดจากภายนอกชุมชน คือ การเติบโตทางเศรษฐกิจ ด้านอุตสาหกรรม การค้าเสรี และการบริการ

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเกษตรของเกษตรกร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา” โดยมุ่งศึกษาการพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รวมถึงศึกษาปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการทำเกษตรตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บข้อมูลเพียงครั้งเดียว และให้ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้กรอกเอง โดยที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร (population) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เกษตรกรตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

เกษตรกรตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ในการเลือกขนาดกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นตัวแทนของประชากร ได้ใช้ตารางของ Tara Yamane (อ้างในตำรา วัฒนา, 2548, หน้า 114) โดยมีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95.5 และระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ที่มีสูตรการคำนวณดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนจากการประมาณค่า 5%

จากสูตรข้างต้นทำให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

ตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่มีลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close – ended questions) และคำถามปลายเปิด (Open – ended questions) โดยแบ่งคำถามออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ความสามารถในการอ่านและเขียน จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพหลักในปัจจุบัน รายได้อาชีพหลักในปัจจุบันต่อปี แหล่งเงินทุน ลักษณะการใช้พื้นที่ถือครองทำการเกษตร และแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเกษตร

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านการดำเนินชีวิตตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง การตัดสินใจในการเลือกการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง ความพอใจในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง และการออม

ตอนที่ 3 ปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการทำการเกษตร เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question)

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
- 2) จัดสร้างแบบสอบถาม โดยพิจารณาถึงรายละเอียดให้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ และลักษณะของการศึกษา
- 3) สร้างแบบสอบถาม แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่
 1. อ.สุตเขต สกุลทอง ตำแหน่ง อาจารย์มหาวิทยาลัยแม่โจ้
 2. อ.วารี ระหงษ์ ตำแหน่ง อาจารย์มหาวิทยาลัยแม่โจ้
 3. นายเดชา ทิพย์เสณีย์ ตำแหน่ง นักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
- 4) ปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
- 5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง
- 6) นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การแปรผลข้อมูล

การแปรผลข้อมูล สำหรับคำถามแต่ละข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านลักษณะส่วนบุคคล

ได้แก่เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ความสามารถในการอ่านและเขียน จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพหลักในปัจจุบัน รายได้อาชีพหลักในปัจจุบันต่อปี แหล่งเงินทุน ลักษณะการใช้พื้นที่ถือครองทำการเกษตร และแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเกษตร

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการดำเนินชีวิตตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีคำถามหลายประเด็นดังนี้

1. ด้านความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง
 2. ด้านการตัดสินใจในการเลือกใช้การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง
 3. ด้านการยอมรับ
 4. ด้านความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง
 5. ด้านความพอใจในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง
- โดยมีมาตรวัดระดับความคิดเห็น 5 ระดับดังนี้

มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน
มาก	มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน
น้อย	มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน
น้อยมาก	มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

ตอนที่ 3 ปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการทำการเกษตร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์กรอกข้อมูลด้วยตนเอง
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เก็บรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยและการวิเคราะห์สรุปผลวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่อแจกแจงการกระจายของข้อมูลตามประเด็นต่าง ๆ โดยใช้ตารางแจกแจงความถี่ (Frequency)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์จากแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการดำเนินชีวิตตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง จากโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for The Social Sciences) โดยใช้สถิติ ดังนี้

- ค่าความถี่
- ค่าร้อยละ
- ค่าเฉลี่ย
- ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- การวิเคราะห์ถดถอยพหุ

และการแบ่งระดับความพึงพอใจ ผู้ศึกษาได้พิจารณาจากอันตรภาคชั้น ดังนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2531, หน้า 85)

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \quad \text{แทนค่า} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

เมื่อได้อันตรภาคชั้นสามารถนำมาแบ่งระดับความพึงพอใจได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง น้อย
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง มาก
ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง มากที่สุด

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การสรุปผล

จากการประเมินในครั้งนี้จะเป็นการใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้ตารางและภาพประกอบเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบกันในการสรุปผล โดยผลการประเมินที่ได้มาจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของ ตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา และ เป็นแนวทางแก่ผู้ที่สนใจนำไปศึกษาวิเคราะห์ต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษา เรื่อง การบริหารการพัฒนาเกษตรของเกษตรกร ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รวมถึงศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับวิเคราะห์การวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านการดำเนินชีวิตตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	295	73.75
หญิง	105	26.25
รวม	400	100.0

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 73.75 และเพศหญิง จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 26.25 ตามลำดับ

ตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
15 – 29 ปี	24	6.00
30 – 44 ปี	161	40.25
45 – 59 ปี	173	43.25
60 ปี ขึ้นไป	42	10.50
รวม	400	100.0

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 45 – 59 ปี จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 43.25 รองลงมาคืออายุระหว่าง 30 – 44 ปี จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 40.25 ถัดมาคืออายุ 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 และอายุระหว่าง 15 – 29 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	จำนวน	ร้อยละ
โสด	57	14.25
สมรส	284	71.00
หม้าย/หย่าร้าง	43	10.75
แยกกันอยู่	16	4.00
รวม	400	100.0

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 71.00 รองลงมา มีสถานภาพโสด จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25 ถัดมา มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 10.75 และแยกกันอยู่ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 ตามลำดับ

ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	115	28.75
ระดับประถมศึกษา	167	41.75
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	51	12.75
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	37	9.25
ระดับอนุปริญญา/ปวส.	28	7.00
ระดับปริญญาตรี	2	0.50
รวม	400	100.0

จากตาราง 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 41.75 รองลงมาไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.75 ถัดมา มีระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 12.75 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.25 ระดับอนุปริญญา/ปวส.

จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.00 และน้อยที่สุดมีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ตามลำดับ

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความสามารถในการอ่านและเขียน

ความสามารถในการอ่านและเขียน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่รู้หนังสือ	7	1.75
อ่านออกแต่เขียนไม่ได้	31	7.75
อ่านออกเขียนได้	362	90.50
รวม	400	100.0

จากตาราง 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความสามารถในการอ่านออกและเขียนได้ จำนวน 362 คน คิดเป็นร้อยละ 90.50 รองลงมาอ่านออกแต่เขียนไม่ได้ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.75 และไม่รู้หนังสือ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.75 ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

จำนวนสมาชิกในครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
1 คน	9	2.25
2 คน	47	11.75
3 คน	81	20.25
4 คน	138	34.50
5 คน	124	24.80
6 คนขึ้นไป	79	19.75
รวม	400	100.00

จากตาราง 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 34.50 รองลงมาจำนวน 5 คน จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 24.80 ถัดมาจำนวน 6 คนขึ้นไป จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.75 มีจำนวน 3 คน

จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.25 มีจำนวน 2 คน จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 11.75 และมีจำนวน 1 คน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.25 ตามลำดับ

ตาราง 7 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ทำนา	142	35.50
ทำสวน	73	18.25
ทำไร่	84	21.00
เลี้ยงสัตว์	13	3.25
ประมง	5	1.25
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	59	14.75
อุตสาหกรรมในครัวเรือน	3	0.75
รับราชการ	21	5.25
รวม	400	100.00

จากตาราง 7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 รองลงมาคืออาชีพทำไร่ จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 21.50 ถัดมาคืออาชีพ ทำสวน จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 18.25 มีอาชีพค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.75 รับราชการ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.25 และ อุตสาหกรรมในครัวเรือน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.75 ตามลำดับ

ตาราง 8 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม รายได้จากการประกอบอาชีพหลักต่อปี

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 50,000 บาท	69	17.25
50,000 – 100,000 บาท	93	23.25
100,001 – 150,000 บาท	113	28.25
150,001 – 200,000 บาท	78	19.50
200,001 ขึ้นไป	47	11.75
รวม	400	100.00

จากตาราง 8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ 100,001–150,000 บาท จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 28.25 รองลงมาคือมีรายได้ 50,000–100,000 บาท จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.25 มีรายได้ 150,001–200,000 บาท จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 ต่ำกว่า 50,000 บาท จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 17.25 และมีรายได้ 200,001 ขึ้นไป จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 11.75 ตามลำดับ

ตาราง 9 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม แหล่งเงินทุน

แหล่งเงินทุน	จำนวน	ร้อยละ
ทุนตัวเอง	23	5.75
เพื่อนบ้าน	25	6.25
ธ.ก.ส.	231	57.75
ธนาคารพาณิชย์	39	9.75
กองทุนหมู่บ้าน	82	20.50
รวม	400	100.00

จากตาราง 9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีแหล่งเงินทุนจาก ธ.ก.ส. จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 57.75 รองลงมาคือกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 20.50 และธนาคารพาณิชย์ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.75 จากเพื่อนบ้าน จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25 และทุนตัวเอง จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.75 ตามลำดับ

ตาราง 10 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ลักษณะการใช้พื้นที่ถือครองทำการเกษตร ที่อยู่อาศัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ลักษณะการใช้พื้นที่ถือครองทำการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
ที่อยู่อาศัย		
1 – 2 ไร่	159	39.75
3 – 4 ไร่	123	30.75
5 ไร่ ขึ้นไป	118	29.50
รวม	400	100.00

จากตาราง 10 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการใช้พื้นที่ถือครองทำการเกษตร ลักษณะเป็นที่อยู่อาศัย จำนวน 1-2 ไร่ จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 39.75 รองลงมา 3-4 ไร่ จำนวน 123 คิดเป็นร้อยละ 30.75 และ 5 ไร่ขึ้นไปจำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.50 ตามลำดับ

ตาราง 11 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ลักษณะการใช้พื้นที่ถือครองทำการเกษตร (พื้นที่แบ่งให้เช่า) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ลักษณะการใช้พื้นที่ถือครองทำการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
พื้นที่แบ่งให้เช่า		
1-2 ไร่	25	16.67
3-4 ไร่	87	58.00
5 ไร่ ขึ้นไป	38	25.33
รวม	150	100.00

จากตาราง 11 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการใช้พื้นที่ถือครองทำการเกษตร ลักษณะเป็นพื้นที่แบ่งให้เช่า จำนวน 3-4 ไร่ จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 58.00 รองลงมา 5 ไร่ขึ้นไป จำนวน 38 คิดเป็นร้อยละ 25.33 และ 1-2 ไร่ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ตามลำดับ

ตาราง 12 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ลักษณะการใช้พื้นที่ถือครองทำการเกษตร (พื้นที่ทำการเกษตร) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ลักษณะการใช้พื้นที่ถือครองทำการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
พื้นที่ทำการเกษตร		
1-2 ไร่	56	14.00
3-4 ไร่	143	35.75
5 ไร่ ขึ้นไป	201	50.25
รวม	400	100.00

จากตาราง 12 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการใช้พื้นที่ถือครองทำการเกษตร ลักษณะเป็นพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 5 ไร่ขึ้นไป จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 50.25 รองลงมา 3-4 ไร่ จำนวน 143 คิดเป็นร้อยละ 35.75 และ 1-2 ไร่ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00 ตามลำดับ

ตาราง 13 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ลักษณะการใช้พื้นที่ถือครองทำการเกษตร (พื้นที่ทิ้งว่าง) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ลักษณะการใช้พื้นที่ถือครองทำการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
พื้นที่ทิ้งว่าง		
1 - 2 ไร่	27	34.18
3 - 4 ไร่	13	16.46
5 ไร่ ขึ้นไป	39	49.36
รวม	79	100.00

จากตาราง 13 พบว่า ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการใช้พื้นที่ถือครองทำการเกษตร ลักษณะเป็นพื้นที่ทิ้งว่าง จำนวน 5 ไร่ขึ้นไป จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 49.36 รองลงมา 1-2 ไร่ จำนวน 27 คิดเป็นร้อยละ 34.18 และ 3-4 ไร่ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 16.46 ตามลำดับ

ตาราง 14 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม แหล่งข่าวสาร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

แหล่งข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
เอกสารเผยแพร่ของราชการ	85	13.45
การฝึกอบรม สัมมนาจากราชการ	92	14.56
เพื่อนบ้าน เพื่อนเกษตรกร	114	18.03
วิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์	128	20.25
นักส่งเสริมการเกษตร	213	33.70
รวม	632	100.00

จากตาราง 14 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเกษตรจากนักส่งเสริมการเกษตร จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 33.70 รองลงมาคือวิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 20.25 เพื่อนบ้าน เพื่อนเกษตรกร จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 18.03 การฝึกอบรม สัมมนาจากราชการ จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 14.56 และเอกสารเผยแพร่ของราชการ จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 13.45 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านการดำเนินชีวิตตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง

1. ด้านความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ตาราง 15 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามด้านความรู้
เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง	จำนวน	ร้อยละ
1. แหล่งข้อมูลแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง		
โทรทัศน์	187	46.75
วิทยุกระจายเสียง	96	24.00
หนังสือพิมพ์	114	28.50
เอกสารคำแนะนำ	85	21.25
วารสารหรือนิตยสาร	98	24.50
โปสเตอร์หรือแผ่นพับ	110	27.50
อินเทอร์เน็ต	56	14.00
หนังสือตำรา	74	18.50
การประชุมชาวบ้าน	142	35.50
ลูก – หลานหรือคนใกล้ชิด	126	31.50
นิทรรศการ/ศึกษาดูงาน	92	23.00
2. การที่เกษตรกรมีอาหารเพียงพอต่อการบริโภคตลอดปี		
ถูก	317	79.25
ผิด	83	20.75
3. การกินอยู่อย่างประหยัด แบบอดมื้อกินมื้อ		
ถูก	64	16.00
ผิด	336	84.00
4. การทำการเกษตรโดยปลูกพืชอย่างเดียว และเลี้ยงสัตว์ อย่างเดียว		
ถูก	81	20.25
ผิด	319	79.75

ตาราง 15 (ต่อ)

ด้านความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง	จำนวน	ร้อยละ
5. การทำการเกษตร โดยการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ด้วยการงดใช้สารเคมี		
ถูก	386	96.50
ผิด	14	3.50
6. การผลิตโดยการใช้แรงงานคนทดแทนเครื่องจักร		
ถูก	382	95.50
ผิด	18	4.50

จากตาราง 15 ด้านความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า

(1) แหล่งความรู้เรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากผลการศึกษา พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 46.75 รับทราบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากโทรทัศน์ รองลงมา รับทราบจาก การประชุมชาวบ้าน ลูก-หลานหรือคนใกล้ชิด หนังสือพิมพ์ ไปสเตอร์ หรือแผ่นพับ วารสารหรือนิตยสาร วิชุกกระจายเสียง นิทรรศการ/ศึกษาดูงานคิดเป็นร้อยละ 35.50 ร้อยละ 31.50 ร้อยละ 28.50 ร้อยละ 27.50 ร้อยละ 24.50 ร้อยละ 24.00 และร้อยละ 23.00 ตามลำดับ

(2) ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจากการวิเคราะห์ความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร การที่เกษตรกรมีอาหารเพียงพอต่อการ บริโภคตลอดปี โดยผลิตอาหารได้เองในสวน ไร่ นา โดยไม่ต้องซื้อ ส่วนใหญ่ร้อยละ 79.25 ตอบถูก และร้อยละ 20.75 ตอบผิด

(3) แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การกินอยู่อย่างประหยัด แบบอดมื้อกินมื้อ ส่วนใหญ่ร้อยละ 84.00 ตอบผิด และร้อยละ 16.00 ตอบถูก

(4) แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การทำการเกษตรโดยการปลูกพืชอย่างเดียว และเลี้ยงสัตว์อย่างเดียว เพื่อให้มีอาหารเพียงพอต่อการบริโภคตลอดปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 79.75 ตอบผิด และร้อยละ 20.25 ตอบถูก

(5) แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การทำการเกษตร โดยการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ด้วยการงดใช้สารเคมี เช่น ปุ๋ยควบคุมพืช และแมลงในการผลิตเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดี เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดร้อยละ 96.50 ตอบถูกและร้อยละ 3.50 ตอบผิด

(6) แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การผลิตโดยการใช้แรงงานคนทดแทนเครื่องจักรเป็นการลดมลภาวะ เพื่อให้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ส่วนใหญ่ร้อยละ 95.50 ตอบถูก และร้อยละ 4.50 ตอบผิด

5. ด้านการตัดสินใจในการเลือกใช้การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ตาราง 16 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการตัดสินใจในการเลือกใช้การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านการตัดสินใจในการเลือกใช้การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง	จำนวน	ร้อยละ
1. ความเต็มใจที่จะเลือกใช้การดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง		
เต็มใจ	100	100
ไม่เต็มใจ	0	0
2. บุคคลในครอบครัวที่มีบทบาทในการตัดสินใจการเลือกใช้การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง		
บิดา/มารดา	54	13.50
ตัวท่านเอง	265	66.25
ภรรยา/สามีท่าน	63	15.75
บุตร/หลาน	18	4.50
3. หน่วยงานที่ได้เข้ามาสนับสนุนการตัดสินใจ		
หน่วยงานภาครัฐ	316	79.00
หน่วยงานภาคเอกชน	23	5.75
สถาบันการศึกษา	61	15.25
รวม	400	100.00

จากตาราง 16 ด้านการตัดสินใจในการเลือกใช้การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง จากการวิเคราะห์ความรู้ พบว่า

(1) ความเต็มใจที่จะเลือกการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ร้อยละ 100 มีความเต็มใจในการเลือกการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

(2) บุคคลในครอบครัวของท่านที่มีบทบาทในการตัดสินใจ การเลือกดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 66.25 ตัดสินใจดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงด้วยตัวเอง รองลงมาบุคคลที่มีบทบาทในการช่วยตัดสินใจเป็นภรรยา และบิดา/มารดา คิดเป็นร้อยละ 15.75 และร้อยละ 13.50 ตามลำดับ

(3) หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนการตัดสินใจ ในการเลือกใช้การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด คือ ร้อยละ 79.00 ระบุว่าไม่มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุนการตัดสินใจ รองลงมาเป็นสถาบันการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 15.25

4. ด้านการออม

ตาราง 17 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการออม

ด้านการออม	จำนวน	ร้อยละ
1. การทำบัญชีครัวเรือน		
ทำบัญชีครัวเรือน	148	37.00
ไม่ได้ทำบัญชีครัวเรือน	252	63.00
รวม	400	100.00
2. รายได้ที่พอต่อรายจ่าย		
พอใช้	208	52.00
ไม่พอใช้	192	48.00
รวม	400	100.00
3. การปลูกฝังเรื่องการประหยัด		
มีการปลูกฝัง	236	59.00
ไม่มีการปลูกฝัง	164	41.00
รวม	400	100.00
4. การวางแผนในการใช้จ่ายเงินประจำเดือนของครอบครัว		
มีการวางแผน	227	56.75
ไม่มีการวางแผน	173	43.25
รวม	400	100.00

จากตาราง 17 พบว่า

(1) การทำบัญชีครัวเรือน เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.00 มีการทำบัญชีครัวเรือน และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ทำบัญชีครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 63.00

(2) การมีรายได้ที่พอเพียงต่อรายจ่ายผลจากการศึกษา พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 52.00 มีรายได้พอใช้กับรายจ่าย รองลงมา มีรายได้ไม่พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 48.00

(3) การปลูกฝังเรื่องการประหยัดให้แก่สมาชิกในครอบครัวผลจากการศึกษา พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 59.00 มีการปลูกฝังเรื่องการประหยัด รองลงมา ไม่มีการปลูกฝังเรื่องการประหยัด คิดเป็นร้อยละ 41.00

(4) การวางแผนในการใช้จ่ายเงินประจำเดือนของครอบครัวอย่างสม่ำเสมอผลจากการศึกษา พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.75 มีการวางแผนการใช้จ่ายเงินประจำเดือนของครอบครัว รองลงมา ไม่มีการวางแผนการใช้จ่ายเงินประจำเดือนของครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 43.25

5. ด้านความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง

ตาราง 18 แสดงผลการวิเคราะห์ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น		การแปลผลความหมาย
	\bar{X}	S.D.	คะแนน
การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้ท่านมีความเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน	4.75	0.68	มากที่สุด
การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ท่านมีเวลาให้กับครอบครัวมากขึ้น	4.23	0.61	มากที่สุด
การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้ชุมชนของท่านมีความเข้มแข็ง	4.49	0.59	มากที่สุด
การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ท่านเข้าร่วมประเพณีของท้องถิ่นได้อย่างสม่ำเสมอ	4.17	0.84	มากที่สุด
การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ท่านเกิดการปลูกฝังในการการอยู่ร่วมกันมีการเอื้ออาทรต่อกันของคนในชุมชน	4.56	0.72	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.44	0.69	มากที่สุด

จากตาราง 18 พบว่าด้านความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด” (ค่าเฉลี่ย 4.44) แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างของตำบลคือเวียง มีความตระหนัก ในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.75 รองลงมาคือ การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้เกิดการปลูกฝังในการการอยู่ร่วมกันมีการเอื้ออาทรต่อกันของคนในชุมชน ค่าเฉลี่ย 4.56 การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ค่าเฉลี่ย 4.49 การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้มีเวลาให้กับครอบครัวมากขึ้น ค่าเฉลี่ย 4.23 และการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้เข้าร่วมประเพณีของท้องถิ่นได้อย่างสม่ำเสมอ ค่าเฉลี่ย 4.17 ตามลำดับ

6. ด้านความพอใจในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง

ตาราง 19 แสดงผลการวิเคราะห์ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความพอใจในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านความพอใจในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น		การแปลผลความหมายคะแนน
	\bar{X}	S.D.	
ท่านพอใจกับการมีเงินเหลือเก็บเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง	3.86	0.86	มาก
ท่านพอใจที่สามารถชำระหนี้สินที่ท่านมีอยู่ได้อย่างสบายใจ	3.69	0.67	มาก
ท่านมีผลผลิตทางการเกษตรตามเป้าหมายและพอเพียงเมื่อดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง	3.67	0.94	มาก
การใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ท่านพอใจกับทรัพย์สินที่เป็นอยู่ เช่น บ้าน ที่ดิน เป็นต้น	4.21	0.81	มากที่สุด
การใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ท่านมีชีวิตที่เรียบง่าย และมีความสุข	4.54	0.73	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	3.99	0.80	มาก

จากตาราง 19 พบว่าความพอใจในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 0.80) แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง มีความพอใจในการใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ท่านมีชีวิตที่เรียบง่าย และมีความสุข อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.54 รองลงมาคือ การใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้พอใจกับทรัพย์สินที่เป็นอยู่ เช่น บ้าน ที่ดิน เป็นต้น ค่าเฉลี่ย 4.21 และเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีความพอใจในการใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับมาก คือ การมีเงินเหลือเก็บเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ค่าเฉลี่ย 3.86 รองลงมาคือ พอใจที่สามารถชำระหนี้สินที่ท่านมีอยู่ได้อย่างสบายใจ ค่าเฉลี่ย 3.69 และมีผลผลิตทางการเกษตรตามเป้าหมายและพอเพียงเมื่อดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ค่าเฉลี่ย 3.67 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนรวมจากปัจจัยแต่ละด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตนตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการตัดสินใจในการเลือกใช้การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการออม ด้านความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงและ ด้านความพอใจในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ค่าโดยการคำนวณสัมประสิทธิ์การถดถอย ดังปรากฏตามตาราง 20

ตาราง 20 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ตัวแปร	B	S.E.	β	t	Sig.
ตัวคงที่	.566	.140		4.051	.000
ด้านความรู้	.386	.063	.407	6.167	.000
ด้านการตัดสินใจ	.268	.074	.296	3.611	.000
ด้านการออม	.187	.073	.187	2.580	.011
ด้านความตระหนัก	.276	.081	.265	3.957	.000
R=0.827		R ² =0.683	S.E.=0.431		

หมายเหตุ : มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 20 พบว่า ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ได้แก่ปัจจัยด้านความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตนตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการตัดสินใจในการเลือกใช้การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการออม ด้านความตระหนักรู้ในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงและ ด้านความพอใจในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ .386 และ .268 และ .187 และ .276 ตามลำดับ และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .407 .296 .187 และ .265 ตามลำดับ โดยปัจจัยทั้ง 4 ด้าน สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความสำเร็จของการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการตัดสินใจในการเลือกใช้การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการออม ด้านความตระหนักรู้ในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงและ ด้านความพอใจในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง ได้ร้อยละ 68.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

พยากรณ์ความสำเร็จ ในรูปคะแนนดิบ

$$\text{ความสำเร็จ} = 0.566 + 0.386 (\text{ด้านความรู้}) + 0.268 (\text{ด้านการตัดสินใจ}) + 0.187 (\text{ด้านการออม}) + 0.276 (\text{ด้านความตระหนักรู้})$$

ซึ่งหมายถึง เมื่อคิดคำนวณค่าความสำเร็จของการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ของสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบจะเท่ากับ 0.566 บวกด้วยคะแนนปัจจัยด้านความรู้ ด้านการตัดสินใจ ด้านการออม และด้านความตระหนักรู้

สมการพยากรณ์ความสำเร็จ ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\text{ความสำเร็จ} = 0.407 (\text{ด้านความรู้}) + 0.296 (\text{ด้านการตัดสินใจ}) + 0.187 (\text{ด้านการออม}) + 0.256 (\text{ด้านความตระหนักรู้})$$

ซึ่งหมายถึง เมื่อคิดคำนวณค่าความสำเร็จของการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ของสมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐานจะเท่ากับผลบวกของคะแนนปัจจัยด้านความรู้ ด้านการตัดสินใจ ด้านการออม และด้านความตระหนักรู้

ดังนั้นผลการวิจัยในครั้งนี้จึงตอบคำถามสมมุติฐานการวิจัยได้ว่าปัจจัยด้านความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตนตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการตัดสินใจในการเลือกใช้การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการออม ด้านความตระหนักรู้ในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบ

เศรษฐกิจพอเพียงและ ด้านความพอใจในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง เป็น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ เกษตรกรตำบล คือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการดำเนินชีวิตตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. ราคาผลผลิตทางการเกษตรที่ตกต่ำ เนื่องจากในปัจจุบันต้นทุนในการทำการเกษตร สูงขึ้นแต่กลับได้รับผลตอบแทนไม่ดีเท่าที่ควร เพราะยังมีเกษตรกรบางรายใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อเป็น การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรจึงทำให้ต้นทุนในการผลิตสูง เนื่องจากเกษตรกรขาดเงื่อนไข ในด้านความรู้ ไม่มีความรู้ รอบคอบและระมัดระวังในการใช้สารเคมี แต่เกษตรกรอีกส่วนหนึ่ง ได้มีการรวมกลุ่มกันทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเป็นการลดต้นทุน ในการผลิตและยังมีการใช้ชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. เกษตรกรขาดความรู้และทักษะด้านการเกษตรในการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง อย่างถูกวิธีเนื่องจากมีการทำการเกษตรแบบดั้งเดิม คือ จะมีการปลูกพืช เชิงเดี่ยว และเมื่อมีปัญหาเรื่องโรคพืชและแมลงศัตรูพืชก็จะทำให้แปลงพืชของเกษตรกรได้รับความเสียหาย ซึ่งในที่จริงแล้วปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะเน้นที่การจัดการที่ดินใช้ที่ดินให้ คุ่มค่า และเน้นการปลูกพืชที่หลากหลายในพื้นที่เดียวเพื่อเป็นการป้องกันโรคพืชและแมลง ศัตรูพืชที่มารบกวนได้ ซึ่งเกษตรกรยังขาดเงื่อนไขในด้านความรู้พอสมควร และยังขาดความ พอประมาณไม่มีภูมิคุ้มกันป้องกันความเสี่ยง สังเกตได้จากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เพื่อหวังให้ได้ ผลผลิตในปริมาณมากจึงควรที่จะได้รับการศึกษาและการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรเพื่อ นำไปสู่การมีเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่ดีจากการทำอาชีพการเกษตร เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ยังมีการใช้สารเคมีในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในปริมาณที่มาก จึงส่งผลให้เกษตรกรกลุ่ม ตัวอย่างต้องสูดดมสารพิษนี้ ฟันละของอยู่ในสิ่งแวดล้อมสะสมในร่างกายและเกิดการสะสมของ สารเคมีในดิน ซึ่งเกิดจากการที่เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สารเคมี อาทิเช่น ไม่ ทราบปริมาณที่เหมาะสมในการใช้สารเคมีว่าควรใช้ในปริมาณเท่าใดต่อแปลง ปลูกพืชในแต่ละ แปลง และนอกจากนี้ยังไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาให้คำแนะนำเพื่อให้เกษตรกรหันมาใช้ปุ๋ยหมัก ชีวภาพอย่างจริงจัง

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเกษตรของเกษตรกร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา” ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การบริหารการพัฒนาเกษตรของเกษตรกร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ในครั้งนี้พบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ความสามารถในการอ่านและเขียน จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพหลักในปัจจุบันรายได้อาชีพหลักในปัจจุบันต่อปี แหล่งเงินทุน ลักษณะการใช้พื้นที่ถือครองทำการเกษตร และแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเกษตร พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 45-59 ปี รองลงมาอายุระหว่าง 30-44 ปี สถานภาพสมรส มีการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาไม่ได้เรียนหนังสือ มีความสามารถในการอ่านออกและเขียนได้ ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา รองลงมา มีอาชีพทำไร่ มีรายได้ 100,001-50,000 บาท รองลงมาได้ 50,000-100,000 บาท มีแหล่งเงินทุนจาก ธ.ก.ส. รองลงมาคือกองทุนหมู่บ้าน และธนาคารพาณิชย์ มีการใช้พื้นที่ถือครองทำการเกษตร ลักษณะเป็นที่อยู่อาศัย จำนวน 1-2 ไร่ ลักษณะเป็นพื้นที่แบ่งให้เช่า จำนวน 3-4 ไร่ ลักษณะเป็นพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 5 ไร่ ขึ้นไป ลักษณะเป็นพื้นที่ทิ้งว่าง จำนวน 5 ไร่ ขึ้นไป ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเกษตรจากนักส่งเสริมการเกษตร รองลงมาคือวิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เพื่อนบ้าน เพื่อนเกษตรกร

2. ปัจจัยด้านการดำเนินชีวิตตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า

2.1 ด้านความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง

แหล่งความรู้เรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากผลการศึกษา พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง รับทราบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากโทรทัศน์ รองลงมา รับทราบจาก การประชุมชาวบ้าน ลูก-หลานหรือคนใกล้ชิด หนังสือพิมพ์ ไปสเตอร์หรือแผ่นพับ

วารสารหรือนิตยสาร วิทยุกระจายเสียง นิตรศการ/ศึกษาดูงาน เกษตรกรพบว่าส่วนใหญ่ตอบ ถูก เรื่อง การที่เกษตรกรมีอาหารเพียงพอต่อการ บริโภคตลอดปี โดยผลิตอาหารได้เองในสวน ไร่ นา โดยไม่ต้องซื้อ แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การทำการเกษตร โดยการรักษา ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ด้วยการงดใช้สารเคมี เช่น ปุ๋ยควบคุมพืช และแมลงในการผลิต เพื่อ สิ่งแวดล้อมที่ดี และแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การผลิตโดยใช้แรงงานคน ทดแทนเครื่องจักรเป็นการลดมลภาวะ เพื่อให้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ส่วนเกษตรกรตอบผิด เรื่อง แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การทำการเกษตรโดยการปลูกพืชอย่างเดียว และเลี้ยง สัตว์อย่างเดียว เพื่อให้มีอาหารเพียงพอต่อการบริโภคตลอดปี และการกินอยู่อย่างประหยัด แบบอดมื้อกินมื้อ

2.2 ด้านการตัดสินใจในการเลือกใช้ในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านการตัดสินใจในการเลือกใช้ในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงจากการวิเคราะห์ความรู้ พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ร้อยละ 100 มีความเต็มใจในการเลือกการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเลือกตัดสินใจดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงด้วยตัวเอง รองลงมาบุคคลที่มีบทบาทในการช่วยตัดสินใจเป็นภรรยา และบิดา/มารดา และระบุว่า มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุนการตัดสินใจ รองลงมาเป็นสถาบันการศึกษา

2.3 ด้านการออม

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการทำบัญชีครัวเรือน มีรายได้พอใช้กับรายจ่ายมีการปลูกฝังเรื่องการประหยัด และมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินประจำเดือนของครอบครัว

2.4 ด้านความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง

จากผลการวิจัยด้านความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด” แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างของตำบลคือเวียง มีความตระหนัก ในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาคือการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้เกิดการปลูกฝังในการการอยู่ร่วมกันมีการเอื้ออาทรต่อกันของคนในชุมชน การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้มีเวลาให้กับครอบครัวมากขึ้น และการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้เข้าร่วมประเพณีของท้องถิ่นได้อย่างสม่ำเสมอ

2.5 ด้านความพอใจในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง

จากผลการวิจัยความพอใจในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับ “มาก” แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง มีความพอใจในการใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ท่านมี ชีวิตที่เรียบง่าย และมีความสุข รองลงมาคือการใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้พอใจกับ ทรัพย์สินที่เป็นอยู่ เช่น บ้าน ที่ดิน เป็นต้น และเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีความพอใจในการใช้ชีวิต แบบเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับมาก คือ การมีเงินเหลือเก็บเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ดำเนินชีวิตแบบ เศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาคือ พอใจที่สามารถชำระหนี้สินที่ท่านมีอยู่ได้อย่างสบายใจ และมีผลผลิตทางการเกษตรตามเป้าหมายและพอเพียงเมื่อดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจัยด้านความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตนตามแบบเศรษฐกิจพอเพียงด้านการ ตัดสินใจในการเลือกใช้ในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการออม ด้านความตระหนัก ในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง และด้านความพอใจในการใช้ชีวิตความ เป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินชีวิตตามแนวทาง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

4. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการดำ เนินชีวิตตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.1 ราคาผลผลิตทางการเกษตรที่ตกต่ำ เนื่องจากในปัจจุบันต้นทุนในการทำ การเกษตรสูงขึ้นแต่กลับได้รับผลตอบแทนไม่ดีเท่าที่ควร เพราะยังมีเกษตรกรบางรายใช้ปุ๋ยเคมี เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรจึงทำให้ต้นทุนในการผลิตสูง เนื่องจากเกษตรกรขาด เงื่อนไขในด้านความรู้ ไม่มีความรู้ รอบคอบและระมัดระวังในการใช้สารเคมี แต่เกษตรกรอีก ส่วนหนึ่งได้มีการรวมกลุ่มกันทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเป็นการ ลดต้นทุนในการผลิตและยังมีการใช้ชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.2 เกษตรกรขาดความรู้และทักษะด้านการเกษตรในการปฏิบัติตนตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อย่างถูกวิธีเนื่องจากมีการทำการเกษตรแบบดั้งเดิม คือจะมีการ ปลุกพืชเชิงเดี่ยว และเมื่อมีปัญหาเรื่องโรคพืชและแมลงศัตรูพืชก็จะทำให้แปลงพืชของเกษตรกร ได้รับความเสียหาย ซึ่งในที่สุดแล้วปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะเน้นที่การจัดการที่ดินใช้ที่ดินให้ คุ่มค่า และเน้นการปลูกพืชที่หลากหลายในพื้นที่เดียวเพื่อเป็นการป้องกันโรคพืชและแมลง ศัตรูพืชที่มารบกวนได้ ซึ่งเกษตรกรยังขาดเงื่อนไขในด้านความรู้พอสมควร และยังขาดความ พอประมาณไม่มีภูมิคุ้มกันป้องกันความเสี่ยง สังเกตได้จากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เพื่อหวังให้ได้

ผลผลิตในปริมาณมากจึงควรที่จะได้รับการศึกษาและการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรเพื่อนำไปสู่การมีเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่ดีจากการทำอาชีพการเกษตรเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างยังมีการใช้สารเคมีในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในปริมาณที่มาก จึงส่งผลให้เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างต้องสูดดมสารพิษนี้ ฟันละของอยู่ในสิ่งแวดล้อมสะสมในร่างกายและเกิดการสะสมของสารเคมีในดิน ซึ่งเกิดจากการที่เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สารเคมี อาทิเช่น ไม่ทราบปริมาณที่เหมาะสมในการใช้สารเคมีว่าควรใช้ในปริมาณเท่าใดต่อแปลง ปลูกพืชในแต่ละแปลง และนอกจากนี้ยังไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาให้คำแนะนำเพื่อให้เกษตรกรหันมาใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพอย่างจริงจัง

อภิปรายผล

การศึกษา การพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่า ปัจจัยด้านการดำเนินชีวิตตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ได้รับทราบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากโทรทัศน์ และมีความเต็มใจในการเลือกการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเลือกตัดสินใจดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงด้วยตัวเอง มีความตระหนัก ในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากทำให้เกิดการปลูกฝังในการการอยู่ร่วมกันมีการเอื้ออาทรต่อกันของคนในชุมชน มีเวลาให้กับครอบครัวมากขึ้น และการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้เข้าร่วมประเพณีของท้องถิ่นได้อย่างสม่ำเสมอ

ส่วนปัญหาที่พบของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างคือ ราคาผลผลิตทางการเกษตรที่ตกต่ำ เนื่องจากในปัจจุบันต้นทุนในการทำการเกษตรสูงขึ้นแต่กลับได้รับผลตอบแทนไม่ดีเท่าที่ควร เพราะยังมีเกษตรกรบางรายใช้ปุ๋ยเคมี เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรจึงทำให้ต้นทุนในการผลิตสูง เนื่องจากเกษตรกรขาดเงื่อนไขในด้านความรู้ ไม่มีความรู้ รอบคอบและระมัดระวังในการใช้สารเคมี แต่เกษตรกรอีกส่วนหนึ่งได้มีการรวมกลุ่มกันทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิตและยังมีการใช้ชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและ เกษตรกรขาดความรู้และทักษะด้านการเกษตรในการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อย่างถูกวิธี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณี พิบูลย์ ที่ได้ศึกษาหาความต้องการของเกษตรกร ในด้านการพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรเพื่อขอรับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลสันผีเสื้อ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการจะให้ องค์การบริหารส่วนสนับสนุนทั้งด้านปัจจัยการผลิต ปัจจัยด้านการตลาดการใช้เทคโนโลยีการเกษตร และด้านการฝึกอบรมการดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ เทคนิค วิธีการประสพการณ์ต่าง ๆ ให้แก่

เกษตรกร เพื่อพัฒนาปริมาณและคุณภาพสินค้าทางการเกษตร ตลอดจนการเพิ่มมูลค่าสินค้าให้แก่เกษตรกร และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริรัตน์ ชนะญาติ ที่ได้ศึกษาการนำแผนพัฒนาการเกษตรไปใช้ในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการเกษตรของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และการมีส่วนร่วมในการนำแผนไปใช้ในการดำเนินงานด้านการพัฒนาเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลมีแนวโน้มในการมีส่วนร่วมมาก ส่วนความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการนำแผนไปใช้ในการพัฒนาเกษตร มีแนวโน้มในการเก็บด้วยมากเช่นกัน และงานวิจัยของ จุฑารัตน์ เมืองแก้ว ที่ได้ศึกษาการปรับตัวของชุมชนกิ่งเมืองกิ่งชนบทในภาคเหนือ ศึกษากรณีบ้านบ่อ อำเภอลำดอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การปรับตัวของชุมชนด้านการผลิต โดยการผลิตทางด้านเกษตรลดน้อยลง ชุมชนมีการปรับตัวโดยการออกไปประกอบอาชีพรับจ้างและบริการในเมืองมากขึ้น โดยมีเงื่อนไขที่เกิดจากภายนอกชุมชน คือ การเติบโตทางเศรษฐกิจ ด้านอุตสาหกรรม การค้าเสรี และการบริการ

การที่เรามีการดำเนินชีวิตที่ดี โดยยึดหลักแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการใช้ชีวิต ก็จะทำให้เราสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยไม่ต้องมีเรื่องเดือดเนื้อร้อนใจเข้ามามีในชีวิต การที่คนเราจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นจะต้องประกอบไปด้วยการมีสุขภาพกายที่ดี และมีสุขภาพจิตที่ดีด้วยโดยจะขาดอย่างได้อย่างหนึ่งไปเสียไม่ได้ และการที่เราจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีก็จะต้องมีการดำเนินชีวิตโดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต แต่อย่างไรก็ตามมนุษย์เรานั้นเป็นสัตว์สังคม จึงต้องมีการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มชุมชน มีการเข้าสังคม ชุมชนนั้นมีความเป็นพลวัต คือการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งในกฎเกณฑ์ ข้อบังคับในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันความเป็นพวกเดียวกัน และใส่ใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรม และการเปลี่ยนแปลงที่มีความเหมาะสมกับการดำเนินชีวิตในทุก ๆ ด้านของคนในชุมชนนั้น ๆ โดยที่สมาชิกในชุมชนจะเป็นผู้กำหนดโครงสร้างระเบียบ กติกา และการควบคุมทรัพยากรของตนเองที่มีอยู่ในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

เกษตรกรตำบลคือเวียงบางรายที่ยังไม่ปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในส่วนนี้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาที่สูง และมีรายได้ครัวเรือนทั้งหมดต่อปีที่สูงจึงไม่เห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทุกรายตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และควรเข้ามาสนับสนุนเกษตรกรในการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้มีชีวิตที่ดีขึ้นในการสร้างความรู้ความเข้าใจนั้นหน่วยงานดังกล่าวควรจะมีการยกตัวอย่างเกษตรกรบางรายว่าถึงแม้เกษตรกรจะมีความศึกษาที่ต่ำ มีรายได้ครัวเรือนทั้งหมดต่อปีที่ต่ำ ก็สามารถที่จะมีคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ดีขึ้นได้ ถ้าเกษตรกรนั้นปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการดำเนินการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ในประเด็นอื่น ๆ เช่น สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตลอดจนวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีผลต่อพื้นที่ภายใต้อิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม เนื่องจากเหตุการณ์สภาพสังคมในปัจจุบันนั้นสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลทั่วไปในปัจจุบัน

2. ควรศึกษาการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ข้างเคียงของตำบลคือเวียง เพื่อนำมาเปรียบเทียบผลการวิจัย และเพื่อการนำไปปรับใช้กับการพัฒนาชุมชนต่อไป

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสอบถาม

แบบสอบถามงานวิจัย

การพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษา ตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้สมบูรณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านการดำเนินชีวิตตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 3 ปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการประกอบอาชีพ

การเกษตร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง
2. อายุปี
3. สถานภาพสมรส () 1. โสด () 2. สมรส () 3. หม้าย/หย่าร้าง () 4. แยกกันอยู่
4. ระดับการศึกษา () 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ () 5. จบระดับอนุปริญา/ปวส. () 2. จบระดับประถมศึกษา () 6. จบระดับปริญญาตรี () 3. จบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น () 7. จบสูงกว่าปริญญาตรี () 4. จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
5. ความสามารถในการอ่านและเขียน () 1. ไม่รู้หนังสือ () 2. อ่านออกแต่เขียนไม่ได้ () 3. อ่านออกเขียนได้
6. จำนวนสมาชิกในครอบครัวของท่าน (นับรวมตัวท่านด้วย)คน []
7. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพหลัก คือ (กรุณาตอบเพียงข้อเดียว)
() 1. ทำนา () 6. ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว
() 2. ทำสวน (ระบุ.....)
() 7. อุตสาหกรรมในครัวเรือน
() 3. ทำไร่ (ระบุ.....)
() 8. รับราชการ
() 4. เลี้ยงสัตว์ (ระบุ.....)
() 9. อื่นๆ (ระบุ).....
() 5. ประมง (ระบุ.....)

8. ปัจจุบันท่านมีรายได้จากการประกอบอาชีพหลักเท่าใด.....บาท/ปี

9. แหล่งเงินทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1.ทุนตัวเอง () 4.ธนาคารพาณิชย์
 () 2. เพื่อนบ้าน () 5.กองทุนหมู่บ้าน
 () 3. ธ.ก.ส. () 6. อื่นๆ โปรดระบุ.....

10. ลักษณะการใช้พื้นที่ถือครองทำการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1.ที่อยู่อาศัย จำนวน.....ไร่
 () 2.แบ่งให้เช่า จำนวน.....ไร่
 () 3. ทำการเกษตร จำนวน.....ไร่
 () 4.ทิ้งว่าง จำนวน.....ไร่
 () 5.อื่นๆ โปรดระบุ จำนวน.....ไร่

11. ท่านเคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเกษตรจากแหล่งข่าวสารใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. เอกสารเผยแพร่ของราชการ
 () 2. การฝึกอบรม สัมมนาจากราชการ
 () 3. เพื่อนบ้าน เพื่อนเกษตรกร
 () 4. วิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์
 () 5. นักส่งเสริมการเกษตร
 () 6. อื่นๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านการดำเนินชีวิตตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง

1. ด้านความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง

1.1 ท่านทราบเรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาจากแหล่งใด (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. โทรทัศน์ () 2. วิทยุกระจายเสียง
 () 3. หนังสือพิมพ์ () 4. เอกสารคำแนะนำ
 () 5. วารสารหรือนิตยสาร () 6. ไปสเตอร์หรือแผ่นพับ
 () 7. อินเทอร์เน็ต () 8. หนังสือตำรา
 () 9. การประชุมชาวบ้าน () 10. ลูก – หลานหรือคนใกล้ชิด
 () 11. นิทรรศการ/ศึกษาดูงาน () 12. อื่นๆ (ระบุ).....

1.2. แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การที่เกษตรกรมีอาหารเพียงพอต่อการบริโภคตลอดปีโดยผลิตอาหารได้เองในสวน ไร่ นา โดยไม่ต้องซื้อ

- () 1. ถูก () 2. ผิด

1.3. แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การกินอยู่อย่างประหยัด แบบอดมื้อกินมื้อ

- () 1. ถูก () 2. ผิด

1.4. แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การทำการเกษตรโดยปลูกพืชอย่างเดียว และเลี้ยงสัตว์อย่างเดียว เพื่อให้มีอาหารเพียงพอต่อการบริโภคตลอดปี

- () 1. ถูก () 2. ผิด

1.5. แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การทำการเกษตร โดยการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ด้วยการงดใช้สารเคมี เช่น ปุ๋ยควบคุมพืชและแมลงในการผลิตเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดี

- () 1. ถูก () 2. ผิด

1.6. แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การผลิตโดยใช้แรงงานคนทดแทนเครื่องจักรเป็นการลดมลภาวะ เพื่อให้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี

- () 1. ถูก () 2. ผิด

2. ด้านการตัดสินใจในการเลือกใช้ในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 ท่านมีความเต็มใจที่จะเลือกใช้ในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่

- () 1. เต็มใจ () 2. ไม่เต็มใจ

2.2 บุคคลใดในครอบครัวของท่านที่มีบทบาทในการตัดสินใจการเลือกใช้ในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

- () 1. บิดา/มารดา () 2. ตัวท่านเอง
() 3. ภรรยา/ท่าน () 4. บุตร/หลาน
() 5. อื่นๆ (ระบุ).....

2.3 หน่วยงานใดที่ได้เข้ามาสนับสนุนการตัดสินใจในการเลือกใช้ในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

- () 1. หน่วยงานภาครัฐ (โปรดระบุ).....
() 2. หน่วยงานภาคเอกชน (โปรดระบุ).....
() 3. สถาบันการศึกษา (โปรดระบุ).....
() 4. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3. ด้านการออม

3.1. ท่านและครอบครัวได้ทำบัญชีครัวเรือนหรือไม่

- () 1. ทำบัญชีครัวเรือน
 () 2. ไม่ทำบัญชีครัวเรือน (เพราะอะไร.....)

3.2. ท่านมีรายได้ที่พอต่อรายจ่ายหรือไม่

- () 1. พอใช้
 () 2. ไม่พอใช้ (เพราะอะไร.....)

3.3. ท่านมีการปลูกฝังเรื่องการประหยัดให้แก่สมาชิกในครอบครัวหรือไม่

- () 1. มีการปลูกฝัง (เรื่องใดบ้าง โปรดระบุ.....)
 () 2. ไม่มีการปลูกฝัง (เพราะอะไร.....)

3.4. ท่านมีการวางแผนในการใช้จ่ายเงินประจำเดือนของครอบครัวอย่างสม่ำเสมอหรือไม่

- () 1. มีการวางแผน
 () 2. ไม่มีการวางแผน (เพราะอะไร.....)

4. ด้านความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็น	ระดับความเป็นจริง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
4.1. การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้ท่านมีความเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน					
4.2. การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ท่านมีเวลาให้กับครอบครัวมากขึ้น					
4.3. การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้ชุมชนของท่านมีความเข้มแข็ง					
4.4 การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ท่านเข้าร่วมประเพณีของท้องถิ่นได้อย่างสม่ำเสมอ					
4.5 การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ท่านเกิดการปลูกฝังในการการอยู่ร่วมกัน มีการเอื้ออาทรต่อกันของคนในชุมชน					

5. ด้านความพอใจในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็น	ระดับความเป็นจริง				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อย มาก (1)
5.1 ท่านพอใจกับการมีเงินเหลือเก็บเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง					
5.2 ท่านพอใจที่สามารถชำระหนี้สินที่ท่านมีอยู่ได้อย่างสบายใจ					
5.3 ท่านมีผลผลิตทางการเกษตรตามเป้าหมายและพอเพียงเมื่อดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง					
5.4 การใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ท่านพอใจกับทรัพย์สินที่เป็นอยู่ เช่น บ้าน ที่ดิน เป็นต้น					
5.5 การใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ท่านมีชีวิตที่เรียบง่าย และมีความสุข					

ตอนที่ 3 ปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการทำการเกษตร

1. ปัญหาเกี่ยวกับการเกษตรที่ท่านทำ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านต้องการความช่วยเหลือในการทำการเกษตรในด้านใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

3. ท่านต้องการเสนอแนะเกี่ยวกับการทำการเกษตรตำบลคือเวียงในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม

นายปิยพงศ์ เผ่าเต็ม

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยพะเยา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ . (2540). **คู่มือการปฏิบัติงานโครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่” ตามแนวพระราชดำริ.**
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **แนวการจัดการเรียนรู้เกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง.**(พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). **เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร?**สืบค้นเมื่อ 10/2/2554. จาก <http://www.sufficiencyeconomy.org>.
- จุฑารัตน์ เมืองแก้ว. (2537). **การปรับตัวของชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบทในภาคเหนือ:กรณีบ้านเปือ อำเภอดงหลวง จังหวัดเชียงใหม่.**การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ติสกรณ์ เวียงวี และดวงพร จงสุขกิจพานิช. (2538). **หนังสือเรียนรายวิชา ง014งานเกษตรพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แม็ค.
- พรณี พิบูลย์.(2545).**ความต้องการพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรเพื่อขอรับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าอิสระ. กษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ปัญญาฉัตร กล่อมชุ่ม. (2534). **หนังสือคู่มือการเรียนการสอนวิชาการงาน รายวิชา ง014 งานเกษตรพื้นฐาน.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- วิทยา ไม่ซาผล และคณะ. (2531). **หนังสือเรียน ง101,102 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 งานเกษตร (พืช).**บริษัท ฟาร์อีสท์พับลิเคชั่น จำกัด.
- น้อย สุวรรณมณี . (2546). **หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีงานเกษตร.** กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์แม็คจำกัด.
- ประเวศ ไชยวงศ์. (2541). **คู่มือการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาการงานอาชีพ รายวิชา ง 014 งานเกษตรพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- อรุณี ลิ้มศิริ และปัญญาฉัตร กล่อมชุ่ม. (2542). **ง014 งานเกษตรพื้นฐาน.** สมบูรณ์แบบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.

สิริรัตน์ ชนะญาติ. (2545). การนำแผนพัฒนาการเกษตรไปใช้ในการดำเนินงานของ
องค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดเชียงใหม่ .การค้นคว้าอิสระ. กษ.ม.,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ นามสกุล	นายปิยพงศ์ เผ่าเต็ม
วัน เดือน ปี เกิด	1 ธันวาคม 2502
ที่อยู่ปัจจุบัน	69 หมู่ที่ 9 ตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
ที่ทำงานปัจจุบัน	องค์การบริหารส่วนตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	นายองค์การบริหารส่วนตำบลคือเวียง
ประสบการณ์การทำงาน	
พ.ศ. 2552 – ปัจจุบัน	นายองค์การบริหารส่วนตำบลคือเวียง
พ.ศ. 2548 – 2552	ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคือเวียง
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2536	น.บ. (นิติศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

